

مادرانتظار رویت خورشیدیم
امام خمینی (ره)

عجل الله فرجه

درانتظار خورشید

(تبیین وظایف شیعیان در عصر غیبت)

■ محمد ابراهیم ساور سفلی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه:	ساور سفلی، محمدابراهیم، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور:	در انتظار خورشید / محمدابراهیم ساور سفلی.
مشخصات نشر:	قم: زمزم هدایت، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری:	۱۱۲ ص.
شابک:	۱۷۰۰۰ ریال: ۱-۹۶۴-۲۴۶-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی:	قیفا
یادداشت:	کتابنامه به صورت زیر نویس.
موضوع:	محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق -
موضوع:	محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ ق - -- یاوران
موضوع:	مهدویت -- انتظار
رده‌بندی کنگره:	
رده‌بندی دیویی:	
شماره کتابشناسی ملی:	۲۴۰۶۸۴۲

در انتظار خورشید

محمد ابراهیم سائور سفلی

در انتظار خورشید

موضوع: اعتقادی • نویسنده: محمد ابراهیم ساور سفلی
• تهیه کننده: پژوهشکده تحقیقات اسلامی • ناشر:
زمزم هدایت • ویرایش: قدرت الله فرقانی • صفحه آرا:
حمزه زاهدی • چاپ: سپهر • نوبت چاپ: اول •
تاریخ چاپ: بهار ۱۳۹۰ • شمارگان: ۳۰۰۰ •
قیمت: ۱۷۰۰ تومان • شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۴۶-۰۹۹-۱

قم، خ شهید فاطمی (دور شهر)، نبش فاطمی ۳، پلاک ۸۱
تلفکس: ۰۲۵۱-۷۷۳۰۷۳۵، همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷
صندوق پستی: ۶۴۱-۳۷۱۸۵
E.mail: tooba@ofogh.net

فهرست

۷ مقدمه

فصل اول: بایسته‌های فکری و اعتقادی

۱. اعتقاد به ظهور منجی در آخرالزمان ۱۳
۲. اعتقاد به خالی نبودن زمین از حجت الهی ۱۹
۳. شناخت امام زمان (عج) ۲۰
۴. شناخت نایبان خاص و عام امام زمان (ع) ۲۶
۵. اعتقاد به عرضه شدن اعمال به محضر امام زمان (عج) ۲۸

فصل دوم: بایسته‌های عاطفی و معنوی

۱. اظهار عشق و محبت ۳۱
۲. انتظار فرج ۳۴
۳. حزن و اندوه فراق، همراه با شوق وصال ۴۵
۴. توسل و توجه مداوم و استمداد از امام زمان (عج) ۴۹
۵. درخواست حفظ سلامتی و پیروزی امام زمان (عج) ۵۲
۶. تکریم و تعظیم امام عصر (عج) ۵۳

۷. خواندن دعاها، صلوات‌ها و سلام‌های مخصوص ۶۰
۸. توجه و یاد امام عصر (عج) در زمان‌های مخصوص ۷۰
۹. رعایت آداب مخصوص در برخی اوقات ۷۷
۱۰. تقدیم هدایا به حضرت ولی عصر (عج) ۷۸

فصل سوم: انتظار در کلام ولایت

۱. فرهنگ انتظار در کلام امام خمینی علیه السلام ۸۳
۲. فرهنگ انتظار در کلام رهبری ۹۲

فصل چهارم: گزیده اشعار

۱. امام خمینی علیه السلام ۱۰۱
۲. حافظ ۱۰۳
۳. سایر شعرا ۱۰۵
۴. دوبیتی‌ها ۱۰۸
- کتاب‌نامه ۱۱۱

مقدمه

إِعْلَمُ أَنَّ قُلُوبَ أَهْلِ الطَّاعَةِ وَالْإِخْلَاصِ تُزْرَعُ إِلَيْكَ مِثْلُ الطَّيْرِ إِلَى أَوْكَارِهَا.

فرزندم (مهدی)، مطمئن باش که دل‌های اهل طاعت و قلب انسان‌های مخلص بیسان پرنده‌ها که به سوی آشیانه پر می‌کشند، مشتاقانه راهی کوی تو اند. (امام حسن عسکری علیه السلام)^۱

ای گل خوش‌نسیم من، بلبل خویش را مسوز

کز سر صدق می‌کند، شب همه شب دعای تو

شاه‌نشین چشم من، تکیه‌گه خیال توست

جای دعاست شاه من، بی تو مباد جای تو

«حافظ»

هر حقیقتی با دو ساحت از سطوح شخصیت آدمی می‌تواند ارتباط برقرار سازد: یکی در سطح ادراکی و شناختی و دیگری در سطح عاطفی و قلبی. اگر پدیده‌ای در دستگاه شناخت و ذهن آدمی حضور یابد، در این صورت انسان با آن حقیقت «عقد العقل» برقرار کرده است و چنانچه این امر در دستگاه عاطفی

وی نفوذ کند و تأثیر مثبت بر جای گذارد و احساسات ملایم و همسوی او را برانگیزد به برقراری «عقد القلب» می انجامد. با تحقق اولی بینش برای انسان حاصل می شود و با شکل گیری دومی گرایش در نهاد وی صورت می یابد. محصول این دو واکنش لزوماً ارتباط و پیوندی با یکدیگر ندارند، اما اگر کسی بین این دو رابطه برقرار نماید نتیجه ای ارزشمند و مقدس به نام ایمان در او متبلور می گردد. یعنی ایمان، گرایشی بنیادین و متعالی است که بر پایه بینش عمیق استوار است. به تعبیر دیگر، ایمان یک کشتی بادبانی است که عقربه قطب‌نمای گرایش آن بر مدار یک معرفت شورانگیز تنظیم شده است.^۱

استاد شهید مرتضی مطهری در این باره می فرماید:

ایمان یعنی اعتقاد و گرایش، ایمان یعنی مجذوب شدن به یک فکر و پذیرفتن یک فکر که دارای دورکن است. یک رکن آن جنبه علمی است که فکر و عقل انسان آن را بپذیرد. یک رکن دیگرش جنبه احساساتی آن است که دل انسان به آن گرایش دارد. بنابراین در مبحث مهدویت نیز باید گفت برای ایمان داشتن به مهدی، تنها شناخت آن حضرت و امور مربوط به ایشان کافی نیست، بلکه باید علاوه بر معرفت به حجت زمان، از راه دل نیز با مولا و مقتدای خود پیوند عاطفی برقرار ساخت و دل در گرو مهر او نهاد.^۲

وصایایی که از پیامبر اسلام ﷺ و ائمه معصومین در مورد وظایف پیروان و مسجیان امام عصر (عج) وارد شده است در واقع توصیه های راهبردی و دستورالعمل های روان شناختی و غیر مستقیم برای ایجاد پیوند عاطفی، انس روحی و علاقه قلبی است. آن گاه که ایمان حقیقی مبتنی بر معرفت ناب و زلال و محبت خالصانه و عشق لایزال به وجود مقدس امام زمان (عج) در فکر و جان کسی نفوذ کند از او عارفی آگاه و عاشقی شیدا می سازد که جز سودای رضایت معشوق

۱. در انتظار ققنوس، سید ثامر العییدی، ترجمه مهدی علیزاده، ص ۲۶۹.

۲. جهاد، ص ۴۸.

چیزی در سر نمی پروراند، او را به منتظری آماده و یاوری راستین مبدل می‌کند که هر لحظه انتظار شنیدن ندای «انا المهدی» از کعبه را می‌کشد تا در رکاب آن منتقم الهی، بساط ظلم و ستم را برچیند و هم‌نوا با حضرتش سرود عشق و محبت و حدیث مهر و عطوفت را برای بشریت زمزمه نماید.

درست در راستای جلوگیری از ایمانی اینچنین و تربیت یاورانی اینگونه است که طوفان شدید حمله به تفکر مهدویت از طرف دشمن، جوامع اسلامی را درنوردید و سیل شبهات مخرب برای تضعیف اندیشه حکومت جهانی مهدوی، در قالب هنرمندانه‌ترین روش‌ها و از طریق پیشرفته‌ترین تکنولوژی‌ها جهان اسلام را به‌ویژه پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران نشانه رفت. با تصور این که بتوانند با تخریب و یا تحریف اندیشه «عصر طلایی ظهور مهدی (عج)»، با خیالی راحت اندیشه ریاکارانه و فریبکارانه حکومت واحد جهانی را به عنوان نظم نوین جهانی تحقق بخشند و از اراده و مشیت قطعی و تغییرناپذیر الهی برای حکومت و وراثت مستضعفان بر زمین ممانعت به عمل آورند. غافل از این که خداوند علاوه بر درهم کوبیدن اراده آنان «يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ» (صف: ۸) اراده خود را غالب و پیروز می‌کند: «وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»، (قصص: ۵).

البته بدیهی است که راه مقابله با دشمنان تفکر و اعتقاد به مهدویت، همان‌گونه که رهبر معظم انقلاب فرمود، حرکت در جهت عمل، تبلیغ و تبیین حقیقت مهدویت است.^۱

چرا که اراده و مشیت الهی در اراده پولادین و بازوان قدرتمند یاران واقعی و منتظران حقیقی امام عصر (عج) ظهور و تجلی می‌یابد و آنان هستند که باید با

کسب آمادگی معنوی و روحی زمینه ظهور آن حضرت را برای تحقق وعده‌های الهی فراهم نمایند؛ چرا که خود فرموده است:

اگر شیعیان ما، که خداوند آنان را در اطاعت خود توفیق دهد، بر پایه شناختی صادقانه در راه وفای به پیمانی که بر دوش دارند همدل می‌شدند، برکت دیدار ما از ایشان به تأخیر نمی‌افتاد و سعادت دیدار ما برای آنان زودتر دست می‌داد.^۱

نویسنده کتاب معروف عصر ظهور درباره تأثیر ظهور انقلاب اسلامی در ترویج تفکر مهدویت در جهان می‌نویسد:

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، نشانه‌های اعتقاد به حضرت مهدی منتظر (عج) در میان ملل جهان اسلام و حتی غیر اسلام... یعنی پرنسش از او و سخن گفتن، مطالعه و تألیف درباره او به اوج خود رسید؛ تا جایی که این لطیفه شایع شده است که وزارت اطلاعات آمریکا پرونده‌ای از تمام اطلاعات لازم درباره امام مهدی (عج) تهیه و تنظیم نموده که تنها نقص آن، تصویر آن حضرت بود.^۲

توجه ویژه استکبار جهانی به مسأله مهدویت و تأسیس صدها کرسی شیعه‌شناسی، در مجامع علمی و دانشگاهی، برای مقابله با اندیشه مهدویت صورت می‌گیرد. هم‌اکنون آمریکا، با استفاده از قدرت افسانه‌ای هالیوود و سایر رسانه‌های تصویری، تمام توان خود را برای تخریب اذهان و افکار ملت‌های مسلمان و غیر مسلمان جهان نسبت به امام زمان (عج) و مسأله آخرالزمان به کار گرفته است. همچنین ساخت فیلم‌هایی مانند پیش‌گویی‌های نوستر اداموس پس از پیروزی انقلاب و فیلم‌هایی همچون آرما گدون، روز استقلال، ماتریکس و جنگ ستارگان که متأثر از افکار و اندیشه‌های سیاستمداران و اندیشمندانی همچون هانتینگتون،

۱. بخاراانوار، محمدباقر مجلسی، ج ۳، ص ۱۷۷.

۲. عصر ظهور، شیخ علی کورانی، ص ۱۷.

فوکویاما و تافلر می‌باشند، نمونه‌هایی از تلاش دشمنان برای برخورد با مسأله مهدویت است. بنابراین، اگر استراتژی برخورد با انقلاب اسلامی ایران هرگز از دستور کار سیاستمداران آمریکایی - چه دموکرات و چه جمهوریخواه - خارج نشده است، به دلیل پیوند و ارتباط انقلاب با مسأله مهدویت و حوادث آخر الزمان (عج) است؛ تا جایی که در مسأله جنگ عراق برخی مطبوعات از محاصره و نگهبانی سربازان آمریکایی اطراف سرداب امام زمان، برای دستگیری آن حضرت در صورت ظهور، سخن به میان آورده‌اند. در چنین شرایطی وظایف یک شیعه و منتظر واقعی قائم آل محمد (عج) چیست؟ چگونه باید در زیر بارش تیرها و ترکش‌های تهاجمات فکری و فرهنگی علیه اصیل‌ترین و ارزشمندترین اعتقادات دینی و مذهبی مقاومت و پایداری کرد؟ رابطه شیعه با مولا و مقتدای خود در عصر غیبت باید چگونه باشد تا علاوه بر نا کام گذاشتن دشمن در نیل به اهداف شیطانی، زمینه ظهور و مقدمات قیام آن مصلح کل را فراهم نماید؟

کتاب حاضر تلاشی است در راستای تبیین بایسته‌های فکری و عاطفی - معنوی یک منتظر حقیقی در ایجاد و تحکیم پیوند با ساحت قدس مهدوی. به عبارت دیگر، این نوشتار کوشیده تا به این سؤال پاسخ دهد که به لحاظ معرفتی، اعتقادی و همچنین از جهت عاطفی و معنوی نگاهمان و رابطه‌مان را با امام زمان (عج) چگونه تنظیم کنیم تا محصول این نگاه و ارتباط، یک منتظر حقیقی و آماده برای جهاد در رکاب آن حضرت باشد و مصداق عاشق صادق باشد که خطاب به مقتدا و مولای خود می‌گوید:

فلو تطاولت الدهور و قادت الاعمار لم ازدد فیک الا یقینا و لیک الا حباً
و علیک الا متکلاً و معتمداً و لظهورک الا متوقفاً و منتظراً و لجهادی
بین یدیک مترقباً فابذل نفسی و مالی و ولدی و اهلی و جمیع ما خوئی
ربی بین یدیک و التصرف بین امرک و نهیک.^۱

ای امام زمان (عج)، اگر روزگاران بسیار طولانی و عمرها (در دوران غیبت) بگذرد، جز بر یقینم و عشقم به تو افزوده نخواهد شد و تنها اعتمادم به تو زیاد خواهد گشت و توقع و انتظارم بیش تر و شوقم به جهاد و فداکاری در رکابت به حدی افزون می‌گردد که دوست دارم جان و مال و خانواده‌ام را و همه آنچه را که پروردگارم به من داده در راه تو هدیه کنم و تنها امر و نهی تو تصرف‌کننده همه هستی‌ام باشد.

امید آن‌که سرانجام شوق و شیدایی جمال محبوب و دوستی و سرسپردگی آن عزیز محبوب، به رؤیت چهره نورانی و یوسف گونه‌اش منتهی گردد و از این راه بشریت تشنه کمالات و زیبایی‌ها، از چشمه بهاری و زلال او سیراب شود و به آرزوهای دیرینه خود برسد؛ چراکه:

هیچ انسان حق پرستی نیست که آرمان حکومت عدل و دادگری را در سر نپروراند.

هیچ روح شرافتمندی نیست که با نوید امنیت و آزادگی همگانی، حیات تازه نگیرد.

هیچ تن ستم‌کشیده‌ای نیست که به امید روزگار مساوات و برابری، بر کوشش و مقاومت نیفزاید.

هیچ جان درد‌آشنایی نیست که به یاد پرچمدار الفت و برادری، آرامش و آسایش نیابد.

هیچ چشم جستجوگری نیست که در انتظار جمال انسانیت و مردانگی، به اشک ننشیند.

و هیچ دل اندوه‌باری نیست که از شوق پایان غیبت، شادمانه نتپد.

صبر کن حافظ به سختی روز و شب عاقبت روزی بیایی گام را

فصل اول

بایسته‌های فکری و اعتقادی

۱. اعتقاد به ظهور منجی در آخرالزمان

مژده ای دل که مسیحا نفسی می آید

که ز انفاس خوشش بوی کسی می آید

از غم هجر مکن ناله و فریاد که دوش

زدهام فالی و فریادرسی می آید

یکی از ارکان اعتقادی مسلمانان، به ویژه شیعیان، عقیده به ظهور منجی بزرگ و مصلح کل است که با خروج خود، عدل و قسط، گشایش و آسایش را در مقطع پایانی تاریخ حیات انسان، به ارمغان خواهد آورد؛ به ستم و تجاوز ظالمان پایان خواهد بخشید و دولت کریمه عدالت پرور و دادگستر را بنیان خواهد نهاد. این اعتقاد و اندیشه متعالی و نویدبخش، که برگرفته از آیات صریح قرآن کریم و روایات متواتر است، باید به گونه‌ای در عمق جان مسلمانان نفوذ کند که حتی برای یک لحظه هم، تصور و خیال خلاف آن در ذهن و دل کسی خطور نکند. قرآن کریم در برخی از آیات نورانی خود، آمدن روزی را نوید می‌دهد که حق پرستان، خدا باوران و مردان شایسته جهان، وارث زمین می‌گردند؛ قدرت و حکومت عالم را در دست می‌گیرند و دین الهی در آن زمان بر همه آیین‌های باطل غالب می‌شود. اینک به برخی از این آیات اشاره می‌کنیم:

۱. وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ الْأَوَارِيثِينَ. (قصص: ۵)

ما اراده کرده ایم که بر ضعیفان و مستضعفان روی زمین منت نهاده و آنها را پیشوا و وارث زمین گردانیم.

۲. وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يُعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا. (نور: ۵۵)

خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و عمل شایسته انجام داده اند وعده داد که آنان را خلیفه زمین گرداند. همچنان که گذشتگان را نیز خلیفه گردانیده بود و دینی را که برای آنها پسندیده است استوار و نیرومند گرداند و ترسشان را به ایمنی تبدیل کند تا مرا عبادت کنند و چیزی را شریک من قرار ندهند.

۳. وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ. (انبیاء: ۱۰۵)

ما بعد از تورات در زبور نوشتیم که بندگان شایسته من وارث [حکومت در] زمین می شوند.

۴. هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. (صف: ۹)

او کسی است که رسولش را فرستاد تا آیینش را بر همه آیین ها غالب و پیروز گرداند؛ اگرچه کفار و مشرکان خوش نداشته باشند.

آیات نویدبخش فوق به ضمیمه روایاتی که ذیل آنها وارد شده نشان می دهد که علی رغم ختم نبوت و عدم ظهور پیامبری دیگر پس از حضرت محمد ﷺ، که به تعبیر قرآن خاتم النبیین است، شخصیت الهی دیگری خواهد آمد که به وعده های الهی درباره وراثت در زمین تحقق و عینیت می بخشد.

خداوند این شخصیت بزرگ و انسان کامل را برای روزی که بشریت تشنه هدایت و معرفت خداوند و شایسته بهره‌مندی از حجت‌های الهی گردند، ذخیره نموده است و به همین دلیل قرآن کریم می‌فرماید: «بَقِيَّةُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ» (هود: ۸۶)

آن ذخیره گرانقدر و بی‌بدیل الهی، که لقب مبارکش مهدی (عج) است، خواهد آمد تا بشریت سرگشته و حیران در وادی ضلالت و خسته و بی‌رمق از ظلم و ستم را به سوی هدایت، عدالت و وحدت رهنمون سازد. بر این اساس، اعتقاد به مهدویت به معنای ظهور هدایتگر و راهنمای بشریت، اعتقادی است که گستره آن همه امت‌ها بلکه همه انسان‌ها را فرا می‌گیرد. لذا در زیارت آن حضرت می‌خوانیم: «السلام علی مهدی الامم»؛ «سلام بر هدایتگر همه امت‌ها». در فرازی دیگر از همین زیارت می‌خوانیم:

السلام علی المهدی الذی وعد الله عزوجل به الامم ان یجمع به الکلم
و یلمّ به الشعب و یملاء به الارض قسطاً و عدلاً^۱

سلام بر آن هدایتگری که خداوند عزوجل امت‌ها را به ظهورش وعده داد تا عقاید مختلف را به وجود او جمع کند؛ خلائق را از تفرقه و نزاع برهاند و زمین را از برکت وجودش پر از عدل و داد نماید.

علاوه بر آیات قرآن، در روایات پیامبر ﷺ و ائمه معصومین نیز فراوان به چشم می‌خورد که آنان به مسلمانان آینده‌ای بسیار مسرت‌بخش را بشارت داده‌اند؛ آینده‌ای که همه آرزوهای انبیا و اولیای الهی را عینیت می‌بخشد و انتقام همه جفاها و شکنجه‌ها و ستم‌هایی را که متحمل شده‌اند از ظالمان می‌گیرد. همان‌گونه که در دعای ندبه می‌خوانیم:

این صاحب یوم الفتح و ناشر رایة الهدی این مؤلف شمل الصلاح والرضا
این الطالب بذحول الانبیاء و ابناء الانبیاء این الطالب بدم المقتول بکریلا.

کجاست صاحب روز فتح و پیروزی؟ کجاست برافرازنده پرچم هدایت جهانیان؟ کجاست آن مصلحی که پریشانی‌ها را از حیات خلق برده و دل‌ها را خشنود می‌سازد؟ کجاست آن منتقمی که از ظلم و ستم ظالمان نسبت به پیامبران و فرزندان آنان دادخواهی می‌کند؟ کجاست آن کسی که خون کشته شده کربلا را طلب نموده و انتقامش را می‌ستاند؟

لذا همه فرقه‌ها و مذاهب اسلامی با استناد به روایات متواتر پیامبر ﷺ و ائمه علیهم‌السلام، به ظهور منجی و مصلح جهانی اعتقاد دارند که از نسل و ذریه پیامبر ﷺ است. امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید:

برای هر قوم دولتی هست که فرارسیدن آن را انتظار می‌کشند، ولی دولت ما در آخرالزمان ظاهر می‌شود.^۱

ابن خلدون در این باره می‌گوید:

عقیده مشهور و رایج میان عموم اهل اسلام در طول سده‌های متمادی این بوده که ناگزیر باید مردی از خاندان نبوت در آخرالزمان ظهور کند که دین خدا را یاری رساند و عدالت را پدیدار سازد تا امت اسلامی از وی پیروی نماید و در نتیجه، او بر کشورهای اسلامی سیطره و احاطه یابد. او کسی است که مهدی نامیده می‌شود.^۲

یکی از علمای اهل سنت در مباحث خود، آورده است: «من بعضی از سخنان اهل علم را در شأن مهدی که آخرالزمان ظهور می‌کند در اینجا آوردم، تا ثبات و یقین توای خواننده زیاد گردد، و مطمئن باشی که اعتقاد به خروج او در آخرالزمان راهی است که همه پیشینیان رفته‌اند و عدول از آن جایز نیست. بدانی که تکیه گاه اهل علم در این مسأله به احادیث وارده از رسول خدا ﷺ

۱. بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۴۳.

۲. تاریخ ابن خلدون، ج ۱، ص ۵۵۵.

است، زیرا این مجال، مجال رأی و اجتهاد نیست، بلکه فقط باید از طریق وحی روشن گردد.»^۱

برای اثبات فرا اسلامی بودن ظهور منجی باید گفت یهودیان مانند مسیحیان که به بازگشت حضرت عیسی علیه السلام معتقدند، به ظهور یک منجی می‌اندیشند و نیز همان‌گونه که زرتشتیان در انتظار رجعت بهرام‌شاه‌اند، نصرانیان حبشی نیز چشم به راه ظهور پادشاه خود، تئودور موعود، هستند. هندوها نیز به خروج ویشنو دل بسته‌اند و مجوس‌ها به زنده بودن هوشیدر اعتقاد راسخ دارند. بودایی‌ها منتظر باز آمدن بودا و اسپانیایی‌ها چشم به راه بزرگ خود، رودریک‌اند و اقوام مغول هم رهبر خود چنگیز را منجی بزرگ می‌شمارند. همچنین ایده ظهور منجی در مصر باستان هم رواج داشته است؛ همان‌گونه که در متون کهن چینی نیز دیده شده است.^۲

همچنین تصریحات قابل توجهی از نوابغ مغرب‌زمین و اندیشمندان آن دیار می‌یابیم مبنی بر این که جهان در انتظار مصلح‌گیری است که سررشته امور را به دست خواهد گرفت و جامعه بشری را زیر یک پرچم و به دنبال یک هدف گرد هم خواهد آورد.

فیلسوف شهیر انگلیسی، «برتراند راسل»، می‌گوید: «دنیا چشم به راه مصلحی است که همگان را در سایه یک پرچم و یک شعار متحد می‌سازد».^۳
پروفسور و نابغه جهان، «آلبرت انشتین»، درباره منجی موعود می‌گوید: «فرارسیدن آن روزی که در جای جای جهان، صلح و صفا حکومت کند و همه اعضای جامعه بشری با یکدیگر دوست و برادر باشند دیری نخواهد پایید».^۴

۱. الامام المهدي عند اهل السنة، ج ۲، ص ۴۲۴.

۲. المهدي في الاسلام، سيد محمد حسن، ص ۴۳.

۳. المهدي الموعود و دفع الشبهات عنه، سيد عبدالرضا شهرستاني، ص ۶.

۴. همان، ص ۷.

در پایان این بحث، شایسته است نمونه‌هایی چند از نویدها و بشارت‌های کتب مقدس سایر ادیان را ذکر کنیم که در آن‌ها سخن از دولت حق، منجی عالم بشریت، حکومت عدل جهانی و نابودی ستمگران است:

در زبور حضرت داوود، خطاب به آن حضرت آمده است:

شریران منقطع خواهند شد و اما منتظران خداوند وارث زمین خواهند بود. هان بعد از اندک زمانی شریر نخواهد بود... منتظر خداوند باش و طریق او را نگه دار تا تو را به وراثت زمین برافرازد، چون شریران منقطع بشوند آن را خواهی یافت، اما خطاکاران جمیعاً هلاک خواهند گردید و نجات صالحان از خداوند است.^۱

در انجیل لوقا نیز آمده است:

کمرهای خود را بسته، چراغ‌های خود را فروخته بدارید و شما مانند کسانی باشید که انتظار آقای خود را می‌کشند که چه وقت از عروسی مراجعت می‌کند تا هر وقت آید و در را بکوبد بی‌درنگ برای او باز کنند. خوشا به حال آن غلامان که آقای ایشان چون آید ایشان را بیدار یابد پس شما نیز مستعد باشید، زیرا در ساعتی که گمان نمی‌برید پسر انسان می‌آید.^۲

در کتاب زنده که یکی از کتاب‌های مذهبی زرتشتیان و ترجمه و تفسیر اوستای کنونی است درباره سرانجام دنیا نوشته شده است:

لشکر اهریمنان با ایزدان دایم در روی خاکدان محاربه و کشمکش دارند و غالباً پیروزی یا اهریمنان باشد تا این که خدای آسمان به ایزدان که فرزندان او هستند یاری می‌رساند. آن‌گاه پیروزی بزرگ از طرف

۱. مهدی؛ آخرین سفیر، ذبیح‌الله محسنی کبیر، ص ۶۲.

۲. همان، ص ۶۵.

ایزدان می‌شود؛ اهریمنان را متفرق می‌سازند و پس از آن عالم کیهان
به سعادت اصلی خود رسیده و بنی آدم بر تخت نیکبختی
خواهند نشست.^۱

در جاماسب‌نامه زرتشتیان آمده است:

پیغمبر عرب، آخر پیغمبران باشد که در میان کوه‌های مکه پیدا شود و بر
شتر سوار شود. قوم او شترسواران خواهند بود. دین او اشرف ادیان باشد
و کتاب او باطل گرداند همه کتاب‌ها را... از فرزندان دختر آن پیغمبر، که
خورشید جهان و شاه زمان نام دارد، کسی پادشاه شود... دولت او تا
قیامت متصل شود از پیامبران و خوبان گروه بسیار را زنده کند.^۲

در کتاب دید، که نزد هندوها از کتب آسمانی محسوب می‌شود، آمده است:

پس از خرابی دنیا، پادشاهی در آخرالزمان پیدا شود که پیشوای خلاق و
نام او منصور باشد. تمام عالم را بگیرد و به دین خود درآورد و همه کس را
از مؤمن و کافر بشناسد و هر چه از خدا بخواهد، برآید.^۳

آنچه که ذکر شد، تنها بخش بسیار ناچیزی از مکتوبات کتب سایر ادیان است
که بیش‌تر با آنچه در روایات معصومان علیهم‌السلام وارد شده انطباق و سازگاری دارد.

۲. اعتقاد به خالی نبودن زمین از حجت الهی

بر اساس روایاتی که از ائمه معصوم علیهم‌السلام به ما رسیده است، اعتقاد به وجود حجت
الهی در همه زمان‌ها و خالی نبودن زمین از وجود مقدس آنان، از مهم‌ترین
اعتقادات شیعیان است.

حکیمی کاین جهان پاینده دارد تواند حجتی را زنده دارد

۱. همان، ص ۷۶.

۲. همان، ص ۷۶.

۳. همان، ص ۷۷.

به عنوان مثال، حضرت علی علیه السلام، درباره ضرورت وجود حجت الهی در زمین می فرماید:

لا تخلوا الارض من قائم لله بحجة إما ظاهراً مشهوراً، وإما خائفاً مغموراً
لئلا تبطل حجج الله و بیاتته.^۱

زمین هیچ گاه از حجت الهی، که برای خدا با برهان روشن قیام کند، خالی نیست؛ آشکار و شناخته شده یا پنهان و پنهان تا حجت خدا باطل نشود و نشانه هایش از میان نرود.

بنابراین، همواره حجت های الهی در میان مردم حضور داشته و آنها را به سوی توحید و یکتاپرستی دعوت می کنند، اگرچه در مقطعی از زمان، به دلیل مصالح یا مشیت الهی، حجت الهی از انظار مردم مخفی و در پس پرده غیبت به سر ببرد اما این امر دائمی نخواهد بود و سرانجام آخرین حجت الهی، برای تحقق وعده هایش، ظهور خواهد نمود.

ای گل موعود ترگس، باز شو
بازگرد ای مثنوی ساز بزرگ

ای ظهور آخرین، آغاز شو
از شفق برگرد، ای راز بزرگ

۳. شناخت امام زمان (عج)

خدایا، چشم مهدی بین عطا کن مرا زین پیش با او آشنا کن
ان الارض لا تصلح الا بالامام، من مات و لم يعرف امام زمانه مات
میتة جاهلیة.^۲

زمین اصلاح نمی گردد مگر از برکت وجود امام (عج). هر کس بمیرد در حالی که امام زمانش را نشناخت، همانا به مرگ جاهلیت از دنیا رفته است.

۱. نهج البلاغه، حکمت ۱۴۷.

۲. بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۷۶.

حضرت حجت بن الحسن المهدی (عج)، ذریه پیامبر ﷺ، دوازدهمین امام و حجت خدا، ولی حی امت، واسطه فیض الهی و امان زمین و زمان است. این جایگاه رفیع، موقعیت ممتاز و برکات وجودی بی‌شمار، ایجاب می‌کند که پیروان مخلص و صدیق ایشان حقوق آن حضرت را بشناسند و در پی آن، وظایفی را که متوجه آنان می‌شود، به شایستگی انجام دهند. یکی از مهم‌ترین این حقوق، حق شناخته شدن و شناسانده شدن به جامعه انسانی است. از امام هادی علیه السلام روایت شده است:

اگر پس از غیبت قائم، از دانشمندان کسانی نباشند که مردم را به سوی امام زمان (عج) بخوانند؛ به جانب او راهنمایی کنند؛ یا برهان‌های خدایی از دین پاسداری کنند و بندگان ضعیف خدا را از شبکه‌های فتنه گرابلیس و یاران او و از دام‌های دشمنان اهل بیت علیهم السلام رهایی بخشند، کسی به جای نمی‌ماند، مگر این‌که از دین خدا برگردد. چنین دانشمندانی نزد خداوند از گروه برتران به شمار می‌آیند.^۱

بنابراین، یکی از وظایف ویژه عالمان دینی، در دوران غیبت امام عصر (عج)، تلاش در راه معرفی ابعاد شخصیت الهی و چهره ملکوتی آن حضرت است. عالمان و کارشناسان دینی باید با قلم و بیان خود امت را با روشی نو و بدیع و به گونه‌ای ژرف و متقن با شخصیت آن حضرت، و نیز شرایط ظهور، معنای صحیح انتظار، چگونگی فرج، مقدمات آن و سیره اخلاقی اجتماعی و حکومتی آن مصلح کبیر آشنا سازند تا بدین وسیله زمینه پیوند عاطفی و انس روحانی میان امت و امام ایجاد و تقویت گردد و بستر فکری و روانی مساعدی برای درخشش و ظهور نجم ثاقب ایجاد شود.^۲

۱. منیه المرید، شهید ثانی، ص ۲۵.

۲. در انتظار ققنوس، سید ناصر هاشم العمیدی، ترجمه مهدی علیزاده، ص ۱۴-۱۵.

از طرف دیگر، بر امت و پیروان آن حضرت لازم است که شوق شناخت و معرفت نسبت به امام زمان را در خود افزایش دهند و بدانند تنها با دعا و درخواست نمی‌توانند در زمره یاران و شیعیان امام زمان قرار گیرند، بلکه اولین شرط و مهم‌ترین ویژگی برای یاران ایشان، اهل معرفت بودن است. اهمیت معرفت امام عصر در هر زمان به گونه‌ای است که در روایات متعدد آمده است: «هر کس بمیرد در حالی که امام زمانش را نشناخته، به مرگ جاهلیت مرده است»^۱. منظور از مرگ جاهلیت، مرگ در دوران قبل از اسلام یعنی مرگ در حالت کفر است. بنابراین شناختن و شناساندن شخصیت امام زمان (عج)، از ضروری‌ترین تکالیف پیروان آن حضرت است. امام سجاده علیه السلام در بیان مشخصه‌های یاران مهدی (عج)، آنان را برترین انسان‌های همه دوران معرفی می‌کند و در توضیح دلیل این برتری می‌فرماید:

لأن الله تعالى اعطاهم من العقول والافهام والمعرفة ما صارت به الغيبة عندهم بمنزلة المشاهدة...

زیرا خداوند بزرگ درایت، عقل، بینش و معرفتی به آنان عطا فرموده که غیبت امام در نزدشان به منزله مشاهده و رؤیت می‌باشد.

یعنی به خدی ایمان و معرفت به آن حضرت دارند که گویی ایشان را مشاهده می‌کنند و در محضر امام (عج) می‌باشند. بنابراین برای نیل به چنین مقامی باید مراتب بالای معرفت را طی نماییم و لازمه این امر تحقق دو شرط است: اول این که ادله حقانیت و مقام‌های والای آن امام معصوم را بررسی نماییم و دوم این که دلمان را برای پذیرش معرفت بیش‌تر آماده کنیم.

برای بازتاب نور، آینه باید صیقلی باشد و در برابر نور قرار بگیرد؛ اگر آینه‌ای صیقلی باشد ولی در اتاق تاریک قرار گیرد، نمی‌تواند نور را

۱. مهدی آخرین سفیر، ذبیح‌الله محسنی، کبیر.

منعکس کند. همچنین اگر اتاق روشن باشد، ولی آینه صیقلی نباشد، نمی‌تواند بازتاب نور را انجام دهد.

برای معرفت روزافزون به امام (عج) باید ادله روشنی یافت و دل را پاک و باصفا کرد. هر قدر صفای دل بیش‌تر باشد، معرفت نیز در آن پایدارتر می‌شود. آن وقت است که ایمان قوی‌تر، و عشق نیز افزون‌تر می‌شود.

تابش نور حضرت (عج)، همیشگی و دایمی است. مهم آن است که دل‌های خود را آماده کنیم و زنگارهای آن را بزداییم تا نور امام بر قلب ما بتابد و فیض دائم او بر ما بیارد.

روشی که با آن می‌توان شناخت و معرفت خود و دیگران را افزایش داد و دو شرط فوق را عملی ساخت عبارت است از:

۱. مطالعه کتب، مقالات، منابع و آثاری که بتواند پاسخ‌گوی نیازهای معرفتی جامعه انسانی مشتاق شناخت آن حضرت باشد و به سؤالات، ابهامات و شبهات، پاسخ متقن، مستدل و اقناع‌کننده بدهد. از همین زاویه، مسئولیت علمای دینی در ایجاد منظومه معرفتی جامع و غنی «منجی‌شناسی و مهدی‌باوری» مضاعف می‌گردد. البته با وجود گنجینه غنی از کتب مربوط به مباحث مهدویت، متأسفانه طیف وسیعی از اقشار جامعه اسلامی از این سرمایه عظیم معنوی بی‌اطلاعند. این در حالی است که دشمن برای تخریب تفکر مهدویت یا مصادره آن به نفع خود، از پیشرفته‌ترین تکنولوژی‌های معاصر استفاده نموده و سالانه صدها محصولات ضد فرهنگی خود را به بازارهای فرهنگی و هنری دنیا عرضه می‌کند. نمونه‌ای از اقدامات دشمنان را می‌توان در کتاب ارزشمند پیش‌گویی‌های آخر الزمان مطالعه نمود.

۲. دعا و توسل یکی از ابزار شناخت و معرفت قلب و دل است و انسان می‌تواند با ارتباط قلبی، دعا و توسل زمینه را برای نزول الهامات فراهم نماید؛ همان‌گونه که در زیارت جامعه کبیره می‌خوانیم:

اسئلك ان تدخلى فى جملة العارفين بهم و بحقهم.

خدایا، از تو می‌خواهم که مرا از زمره کسانی که عارف به امامان و به حق

آنان است، داخل نمایی!

در دعای معرفت نیز می‌خوانیم:

... اللهم عرفنى حجتك فانك ان لم تعرفنى حجتك ضللت عن دينى.

خدایا، حجت خود را به من بشناسان که اگر حجت خود را به من

نشناسانی، از دین خود منحرف می‌شوم.

مثون ادعیه و زیارات سرشار از مضامین عالی، مفاهیم عمیق و تعبیر

نغزی است که ناب‌ترین معارف را نسبت به مقام و منزلت ائمه علیهم‌السلام به

ما می‌آموزد. نمونه‌ای از این دعاها، زیارت جامعه کبیره است که یک دوره

کامل امام‌شناسی را در خود جای داده است. در فرازهایی از جامعه کبیره،

درباره ائمه علیهم‌السلام می‌خوانیم:

سلام بر شما که دل‌هایتان محل معرفت خدا و منزلگاه برکات و معدن

حکمت الهی است. شما حافظان اسرار خدا و حاملان کتاب اوید. سلام

بر شما که داعیان به سوی حق و رهبران بزرگ و حامیان دین خدایید.

شما ذخایر الهی و حجت‌های بالغه، طریق روشن حضرت حق و نور الهی

و ارکان توحید، پرچم راهنمای پندگان و مناره‌های بلند در بلاد عالمید.

شهادت می‌دهیم که شما صراط مستقیم الهی و گواهان آخرت و شفیعان

روز قیامتید. شما انوار تابناک الهی هستید که در اطراف عرش خدا بودند

تا این که خدا بر ما منت نهاد و شما را برای هدایت ما فرستاد و درود ما را بر

شما و محبت ما را نسبت به شما وسیله‌ای برای پاک‌شدن گناهان و پاکی

تفوسمان قرار داد.

ما خود را مطیع شما، عارف به حق و معترف به فضل و بزرگی شما می‌دانیم

و به رجعت شما معتقد و چشم به راه و منتظر دولت حقه شما ایم.

شما نور قلب‌های خوبان و هدایت‌کننده آنانید. شما حجت‌های خدای
جبارید که با شما خلقت عالم را افتتاح و کتاب آفرینش را پایان
می‌بخشد. به یمن وجود شماست که خداوند باران رحمت را نازل می‌کند
و از سقوط آسمان‌ها بر روی زمین جلوگیری می‌نماید. خداوند به برکت
وجود شماست که رنج‌ها، غم و اندوه‌ها را بر طرف می‌نماید...^۱

در زیارت حضرت صاحب الامر (عج) نیز می‌خوانیم:

شهادت می‌دهم که به واسطه ولایت و محبت توست که اعمال بندگان مقبول
درگاه خداوند واقع می‌شود؛ کردار آنان پاکیزه می‌گردد؛ نیکی‌های آنان
مضاعف و اعمال سیئه و گناهانشان محو و آمرزیده می‌شود. پس هر کس
با ولایت و اعتراف به امامت وارد محشر شود، اعمالش مقبول، سخنانش
تصدیق، اعمال حسنه‌اش دوچندان و گناهانش پاک می‌گردد، اما کسی
که از ولایت تو روی گرداند و نسبت به معرفتت جاهل باشد و غیر تو را بجای
تو برگزیند، یا صورت به آتش دوزخ افکنده شده، هیچ عملش پذیرفته
نمی‌گردد و در روز قیامت اعمالش دارای هیچ وزن و ارزشی نخواهد بود.^۲
فرازهای فوق تنها بخشی از معارف بلندی است که در دعاها نهفته و متأسفانه
از دید بسیاری پنهان است. باید فرهنگ آشنایی و انس با ادعیه را، برای شناختن
و شناساندن جایگاه و مقام امامان تبلیغ نمود و گسترش داد تا جامعه اسلامی به
حقیقت شخصیت آنان آشنا شوند و بدانند:

من گریه قبله رو کنم، به عشق روی او کنم

اقامة نماز را به گفتگوی او کنم

گر از وطن سفر کنم، سفر به کوی او کنم

ز حج بیت بگذرم، طواف کوی او کنم

۱. مفاتیح الجنان، زیارت جامعه کبیره.

۲. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت صاحب الامر (عج).

نکته دیگری که باید در بحث معرفت نسبت به امام عصر (عج) مطرح نمود، محورهایی است که باید مورد مطالعه شناخت و شناسایی بیش تر و دقیق تر قرار گیرد. مهم ترین آنها عبارتند از:

۱. شناخت مقام و موقعیت امام معصوم در بعد ولایت تکوینی و تشریحی؛
۲. شناخت نایبان و جانشینان امام زمان (عج) در دوران غیبت کبرا؛
۳. تبیین عقلانی ولایت فقیه و رابطه آن با ولایت امام زمان (عج)؛
۴. فلسفه غیبت امام زمان (عج) و چگونگی ارتباط و حمایت امام زمان (عج) از شیعیان؛

۵. ویژگی های دوران ظهور و کیفیت حکومت امام زمان (عج)؛
۶. علایم و زمینه های ظهور امام زمان (عج) و تبیین ویژگی های یاران ایشان؛
۷. شناخت موانع ظهور و تحقق اهداف امام زمان (عج)؛
۸. وظایف مسلمانان در عصر غیبت.

۴. شناخت نایبان خاص و عام امام زمان (ع)

از مهم ترین باورها و اعتقادات شیعه این است که امام عصر (عج)، در دوران غیبت صغرای خود، راهکار ارتباط شیعیان را با خود مشخص نمود تا آنان بتوانند از این طریق، مسایل، عرایض و حوایج خود را به استحضار ایشان برسانند و پاسخ آن را دریافت نمایند. امام زمان (عج) در نامه ای فرمود:

چون خوف زیاد شده و راه بسیار مشکل گردیده، از جانب خود نایب مخصوصی برای شما قرار دادم که همه شما عرایض و حوایج خود را توسط او به من برسانید. او، شیخ ثقه و معتمد، عثمان بن سعید است.

پس از او نیز فرزندش: «محمد بن عثمان»، منتصب نیابت و وکالت امام عصر (عج) را عهده دار بود. سپس «شیخ ابوالقاسم حسین بن روح» به عنوان

سومین نایب خاص از طرف آن حضرت معرفی گردید که او نیز پس از خود، به دستور امام نیابت و وکالت را به «محمد بن علی سمیری» تفویض نمود. او آخرین نایب خاص امام (عج) در دوران غیبت صغرا بود.

بر اساس روایتی که طبرسی در احتجاج نقل نمود، شش روز قبل از فوت محمد بن علی سمیری نامه مبارک ولی الله الاعظم (عج) به او رسید که امام در آن نامه علاوه بر این که زمان مرگ سمیری را به او خبر داد، برای تکلیف دوران پس از او چنین مرقوم فرمود:

هیچ احدی را برای جانشینی خود، پس از مرگت، سفارش و وصیت نکن، زیرا غیبت کامل تحقق یافت و تا صدور اذن الهی هیچ ظهوری تحقق نخواهد یافت.^۱

از آنجا که هدایت مردم به سوی دین حق و پاسخ به نیازهای دینی، در دوران غیبت کبرا، امری اجتناب‌ناپذیر است و لطف و رحمت الهی نیز اقتضا می‌کند تا همه انسان‌ها از موهبت هدایت بهره‌مند شوند، عالمان دینی و راویان حدیث و مفسران قرآن، که متصف به صدق، امانت، زهد و اخلاص هستند، به عنوان نایبان عام به مردم معرفی شدند.

از دستوراتی که از حضرت حجت (عج) به دست شیعیان رسیده نامه امام به محمد بن عثمان است که در جواب سؤالات اسحاق بن یعقوب نوشته است و بیش تر کتب معتبر از جمله احتجاج مرحوم طبرسی آن را نقل نموده‌اند؛ امام (عج) فرمود:

و اما الحوادث الواقعة فارجعوا فیها الی رواة احادیثنا فانهم حجتي علیکم و انه حجة الله...

در این حدیث، امام زمان (عج) تکلیف شیعیان را مشخص نموده و عالمان دینی را به عنوان نایبان خود معرفی نمود تا آنها را از تحیر و سرگردانی و تفرق و پراکندگی به ساحل آرامش، امنیت، وحدت و محبت رهنمون سازد.

۱. پیوند معنوی با ساحت قدس مهدوی، ص ۳۰.

امروزه زیباترین تجلی نیابت از امام زمان (عج)، که برکات وجودی اش نه تنها عالم تشیع که عالم اسلام را فرا گرفته و زمینه را برای ظهور منجی و صاحب عصر (عج) فراهم نموده، ولایت فقیه است.

ولی فقیه، مصداق تام جانشینی از امام زمان (عج) در دوران غیبت است که نه تنها در بعد علمی و اخلاقی پاسخ‌گویی نیازهای مسلمانان، به ویژه شیعیان است، بلکه در بعد اصلاح‌گری و عدالت‌طلبی، که سرآمد ویژگی‌های امام عصر (عج) می‌باشد، توانسته است زمینه را برای قیام مستضعفان جهان فراهم نماید.

بنابراین اعتقاد کامل به ولی فقیه و پیروی از او امر و دستوراتش، یکی از اصلی‌ترین وظایف شیعیان در عصر حاضر می‌باشد؛ به ویژه برای کسانی که در پرتو حکومت دینی و مهدوی زندگی می‌کنند و معتقدند که صاحب اصلی حکومت، امام زمان (عج) است. ان شاء الله به زودی با ظهور خود رهبری آن را بر عهده خواهد گرفت.

۵. اعتقاد به عرضه شدن اعمال به محضر امام زمان (عج)

قُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ. (توبه: ۱۰۵)

در کتاب‌های روایی ما بابتی به نام «عرضه الاعمال» وجود دارد. طبق برخی روایات، تمام کارهای ما هر هفته یک روز یا دو روز، طبق بعضی دیگر از روایات هر روز و مطابق روایاتی دیگر هر صبح بر امام عصر (عج) عرضه می‌شوند.^۱

نامه‌ای که امام زمان (عج) به شیخ مفید نوشته، بیان‌کننده همین مطلب است که فرمود: «ما بر احوال و اخبار شما آگاهیم و چیزی از شما بر ما پوشیده نیست.»^۲

این اعتقاد باید تأثیر مهمی در زندگی ما داشته باشد؛ چه در زندگی فردی و چه در زندگی اجتماعی. هر یک از ما باید فرض کنیم همان کاری را که روزانه

۱. مجمع البیان، طبرسی، ج ۵، ص ۶۹.

۲. بحار الانوار، ج ۳، ص ۱۷۴.

انجام می‌دهیم، هنگام شب در معرض اطلاع شخص بزرگی که به او احترام فراوان می‌کنیم، قرار می‌گیرد. آن وقت چه احساسی داریم و رفتار و کردار خود را چگونه تنظیم می‌کنیم؟

حال اگر ما توجه داشته باشیم تمام اعمالی را که انجام می‌دهیم، هر صبح و شام یا هر هفته خدمت امام زمان (عج) می‌رسد و ارائه می‌شود، تأثیر بسیار بالایی در سازندگی ما خواهد داشت. اگر همواره به این حقیقت توجه داشته باشیم که ریز و درشت سخنانی که می‌گوییم؛ تمام نگاه‌هایی که به مکان‌ها و اشخاص می‌اندازیم و همه اعمالمان در محضر مولا و مقتدایمان قرار می‌گیرد، به طور یقین رفتار ما تغییر خواهد کرد، زیرا هیچ یک از ما دوست ندارد امام زمان (عج) کارهای ناشایست او را ببیند.

بنابراین بر ما لازم است کارهایی را انجام دهیم که قلب مقدس آن حضرت را خوشحال و شاد کند. اگر به راستی به امام زمان (عج) عشق می‌ورزیم، هیچ‌گاه راضی نمی‌شویم دل او از ما مکدر و ناخشنود شود؛ اگر چه آن بزرگوار، مهربان است حتی برای گناهان ما طلب استغفار می‌نماید و دعا می‌کند.

امام خمینی علیه السلام دربارهٔ عرضهٔ اعمال به محضر امام زمان (عج)، می‌فرماید:

نامهٔ اعمال ما می‌رود پیش امام زمان (عج) هفته‌ای دو دفعه (به حسب روایت). من می‌ترسم ما که ادعای این را داریم که تابع این بزرگوار هستیم؛ شیعهٔ این بزرگوار هستیم، اگر نامهٔ اعمال را ببیند و می‌بیند تحت مراقبت خداست... نعوذ بالله... شرمنده بشود... من خوف دارم که کاری بکنیم که امام زمان (عج) پیش خدا شرمنده بشود... نکند خدای نخواستہ یک کاری از ما صادر بشود که وقتی نوشته برود، نوشته‌های که ملائکة الله مراقب ما هستند، موجب افسردگی امام زمان (عج) باشد.^۱

فصل دوم

بایسته‌های عاطفی و معنوی

۱. اظهار عشق و محبت

قلم بتراشم از هر استخوانم
مربک بگیرم از خون رگالم
بگیرم کاغذی از پرده دل
نویسم بهر یار مهربانم

«سخن از اظهار عشق و محبت به شخصیتی است که صادق آل محمد علیهم‌السلام آرزومند خدمت‌گزاری اوست: «لو ادركته لخدمته ایام حیاتی»؛ «اگر او را ببینم، تمام ایام عمر را به او خدمت خواهم کرد.»^۱

آنچه که مسلم است، هر قدر معرفت و شناخت انسان نسبت به امام (عج) بیش‌تر شود، محبت و عشقش عمیق‌تر و قوی‌تر می‌گردد و این عشق و محبت هر چه بیش‌تر در رفتارها تجلی یابد، آن را پایدارتر می‌نماید. به همین جهت، اظهار محبت به امام زمان (عج) و شرکت در مجالس و محافل که روابط قلبی و عاطفی ما را با آن حضرت یا سایر معصومان علیهم‌السلام تقویت می‌کند، مورد توصیه و تأکید واقع شده است. پاک‌باختگان آن حضرت همواره در اندیشه آن‌اند که محبوبشان چه چیزی را دوست دارد تا آن را انجام دهند.

البته باید توجه داشت که محبت و عشق به ائمه معصوم علیهم‌السلام و امام عصر (عج)، تجلی محبت الهی است؛ یعنی یکی از برکات وجود مقدس امامان این است که

۱. موسوعه کلمات امام حسین، کلینی، ص ۶۶۰.

جمال و جلال الهی را در آینه خود به ما نشان می دهند تا بتوانیم در حد درک و شناخت خود، زیبایی و جمال خداوند را بفهمیم و به آن عشق بورزیم. از این رو خطاب به امامان می گوئیم: «من والا کم فقد وال الله»؛ «هر کس که ولایت شما را بپذیرد، ولایت خدا را پذیرفته است». در فرازی دیگر می گوئیم: «من احبکم فقد احب الله و من ابغضکم فقد ابغض الله...»؛ «هر کس به شما محبت ورزد، به خدا محبت ورزیده و هر کس کینه شما را به دل داشته باشد، همانا بنا خدا دشمنی نموده است.»

نتیجه این که بین محبت الهی و محبت ائمه علیهم السلام رابطه مستقیم برقرار است. ائمه علیهم السلام، گذرگاه عشق به خدا هستند؛ در عین این که محبت ائمه علیهم السلام باید خالصانه و صرفاً به خاطر عبودیت و تسلیم در برابر فرمان خداوند باشد.

محبت ما به امام زمان (عج) نباید فقط زبانی باشد، بلکه باید رابطه‌ای عملی باشد؛ رابطه‌ای واقعی بین عاشق و معشوق حقیقی. با شنیدن نامش آرام بگیریم؛ راز و نیاز با آن حضرت را برنامه همیشه‌گی خود قرار دهیم؛ برای احیای یادش مجالس باشکوه برگزار کنیم؛ ایام و اماکن منسوب به آن حضرت را پاس بداریم و احترام کنیم؛ به محبان و دوستانش محبت تماییم؛ در تمام لحظات زندگی، امام عصر (عج) را حاضر و ناظر بدانیم؛ از غم و اندوهش، محزون و از شادی‌اش، شاد گردیم. اگر این گونه ارتباط را عمیق و خالصانه کنیم، رابطه حقیقی با امام زمان (عج) پیدا کرده‌ایم و این موجب افزایش محبت آن حضرت به ما نیز می‌شود. نکاتی که موجب می‌گردد محبت امام عصر (عج) در دل‌های منتظران افزایش یابد عبارتند از:

نکته اول اینکه معرفت پیدا کنیم که وجود مقدس ولی عصر (عج) منایه رحمت خدا بر پندگان می‌باشد و هر چه داریم به طفیل وجود آن بزرگوار است؛ به میمنت و برکت وجود اوست که به خلائق روزی داده می‌شود، و این که

او سبب امتیت و آسایش اهل زمین است. همچنان که خود آن حضرت فرمود:
«و انی امان لاهل الارض...»^۱

اگر امام زمان (عج) نباشد، زمین اهل خود را فرو می‌برد: «لولا الحجة لساخت
الارض باهلها».^۲

نکته دوم اینکه معرفت یابیم که امام زمان (عج)، با پیروان و محبان خود
بسیار مهربان است و محبت سرشاری دارد؛ چرا که محبت او پرتویی از محبت
بی‌نهایت خدا به آفریدگان است. خود آن حضرت فرمود:

اگر دعا کنید، برای دعایتان آمین می‌گوییم و چنانچه دعا نکنید، من
برایتان دعا می‌نمایم. برای لغزش‌های تان استغفار می‌کنم. من شما را
رها نکرده‌ام و خاطر شما را از یاد نبرده‌ام که اگر چنین بود، بلاها به سوی
شما نازل می‌شد و دشمنان، شما را ریشه کن می‌کردند.^۳

بدیهی است دوستی و محبت امام زمان (عج) محبت متقابل را می‌طلبد.
چنان که حافظ می‌گوید:

گرت هو است که معشوق نگسلد پیوند نگاه‌دار سر رشته، تا نگه دارد
نکته سوم این که اظهار عشق و محبت به ائمه معصومین^{علیهم‌السلام}، از توضیحات
و سفارشات مؤکد آنان است. امام زمان (عج)، خود، در این باره می‌فرماید:
فلیعمل کل امرء منکم بما یقرب به من محبتاً.^۴

هر یک از شما باید به آنچه او را به دوستی ما نزدیک می‌کند، عمل نماید.
در ادعیه مأثوره از معصومان^{علیهم‌السلام} نیز آمده است که محبت و ولایت
اهل بیت^{علیهم‌السلام} عامل نجات و سعادت انسان است. همچنین از مهم‌ترین

۱. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۹۲.

۲. آخرین سفیر، ذبیح‌الله محسنی، ج ۲، ص ۱۶.

۳. احتجاج، طبرسی، ج ۲، ص ۳۳.

۴. احتجاج، طبرسی، ج ۲، ص ۵۹۹.

راه‌های تقویت محبت، خواندن ادعیه و زیارت‌نامه‌های ائمه علیهم‌السلام به ویژه امام زمان (عج) می‌باشد.

تولای شما فرض خدایی است
هر آن کس را که در دین رسول است
دیانت، بی شما کامل نگردد
قبول و رد آن مرز جدایی است
ولایت، مهر و امضای قبول است
به جز با عشقتان دل، دل نگردد

۲. انتظار فرج

من منتظرم، بهار کی می‌آید؟
یا بیرق آفتاب در کوچه صبح
ای منتظران، گنج نهان می‌آید
بر بام سحر طلایه داران ظهور
آلاله به لاله زار کی می‌آید؟
فجر آور تکسوار کی می‌آید؟
آرامش جان عاشقان می‌آید
گفتند که صاحب الزمان می‌آید!

انتظار، در فرهنگ حیات بخش اسلام، به ویژه شیعه، جایگاهی بس رفیع و ارزشمند دارد؛ به گونه‌ای که در کلام گهربار پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم از آن به عنوان برترین اعمال امت و زیباترین جلوه عبادت تعبیر شده است. آن حضرت می‌فرماید:

افضل اعمال امتی، انتظار الفرج.^۱

برترین کارهای امت من، انتظار فرج است.

و نیز می‌فرماید:

افضل العبادة انتظار الفرج.^۲

انتظار فرج، برترین عبادت است.

۱. مجموعه شعر سوار مشرقی، عباس براتی پور، ص ۱۶۶.

۲. سنن ترمذی، ابن عیسی ترمذی، ج ۵، کتاب الدعوات، باب ۱۱۶.

۳. کمال‌الدین، شیخ صدوق، ج ۲، باب ۵۵.

ارزش و اهمیت انتظار موجب شده است تا منتظران ظهور در فرهنگ دینی نیز از جایگاه والا و ممتازی برخوردار گردند و تعابیر ویژه‌ای در تجلیل از مقام و موقعیت و تکریم از شخصیت آنان بیان شود:

۱. امام الموحّدین، حضرت علی علیه السلام، درباره منتظران می فرماید:

المنتظر لامرنا كالمتشحط بدمه في سبيل الله.^۱

منتظران امر ما (ظهور حضرت حجت - عجل -) مانند کسانی اند که در راه خدا به خون خود غلتیده‌اند.

۲. سید الساجدین، امام زین العابدین علیه السلام، درباره عظمت و منزلت منتظران

مهدی (عج) می فرماید:

ان اهل زمان غيبته والقائلون بامامته المنتظرون لظهوره، افضل اهل كل زمان، لان الله تعالى اعطاهم من العقول والافهام والمعرفة ما صارت به الغيبه عندهم بمنزله المشاهده و جعلهم في ذلك الزمان بمنزله المجاهدين بين يدي رسول الله بالسيف، اولئك المخلصون حقاً و شيعتنا صدقاً والدعاه الى دين الله سراً و جهراً.^۲

مردمان دوران غیبت که به امامت او (امام زمان (عج)) معتقد و در انتظار ظهورش هستند، برترین مردمان روزگارند، زیرا خداوند متعال عقل و فهم و معرفتی به آنان عطا می فرماید که شرایط غیبت در چشمشان چون زمان حضور گردد و به مجاهدان و رزم‌آوران می مانند که در پیش روی رسول خدا صلی الله علیه و آله با شمشیر نبرد می کنند. آنان مخلصان واقعی، شیعیان راستین و دعوت‌کنندگان به دین خدا در پنهان و آشکارند.

۱. نخصال، شیخ صدوق، ج ۲، باب ۴۰۰.

۲. احتجاج، طبرسی، ج ۲، ص ۵۰.

این سؤال را در ذهن هر خواننده ایجاد می‌کند که به راستی راز و رمز برخورداری منتظران از چنین جایگاه ممتاز و مرتبت والا چیست؟ آیا جز حقیقت «انتظار» و آثار شگرف و بی‌بدیل آن در تعالی بخشی و کمال آفرینی روح انسان، حقیقت دیگری وجود دارد که بتواند این گونه سکوی پرش آدمی از فرش تا عرش قرار گیرد؟ بنابراین جا دارد مفهوم انتظار مورد کالبدشکافی و تحلیل قرار گیرد تا علت توصیه و تأکید معصومان علیهم‌السلام به شیعیان مبنی بر انتظار فرج، تا حدودی تبیین گردد.

مطابق معارف بلند شیعه، «انتظار» حقیقت شگرفی است که با یک تعریف نمی‌توان عمق و ژرفای آن را درک کرد و با یکی دو جمله، گستره و ابعاد آن را در آینه سخن منعکس نمود. با این حال ممکن است با بیان جملاتی چند بتوان تصویری از سیمای انتظار را این گونه ارائه کرد:

«انتظار، یعنی مشق مقاومت و پایداری؛

انتظار، یعنی فرصتی برای عاشقی؛

انتظار، یعنی پاسداشت شرافت و کرامت انسانی؛

انتظار، یعنی تزریق خون به رگ‌های خشکیده عدالت؛

انتظار، یعنی چشیدن طعم یقین در عصر شکاکیت؛

انتظار، یعنی اعتراض و نه گفتن به وضع موجود؛

انتظار، یعنی امید به آینده‌ای روشن و نویدبخش؛

و بالاخره انتظار، یعنی سوختن عاشق در هجران معشوق.^۱

آری! انتظار به این معنا، دشوارترین تکلیف در دوران غیبت و منتظر واقعی، صبورترین و پراستقامت‌ترین مکلف در طول تاریخ است. از دور روایت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌توان به این حقیقت پی برد؛ آن حضرت می‌فرماید:

افضل الاعمال اجزها^۱

با فضیلت‌ترین کارها، سخت‌ترین آن است.

و نیز:

افضل اعمال امتی انتظار الفرج^۲

برترین کارهای امت من، انتظار فرج است.

نتیجه دو مقدمه فوق این است که انتظار، از مشکل‌ترین تکالیف شرعی محسوب می‌شود. ائمه معصومین^{علیهم‌السلام}، در روایات، با صراحت بیش‌تر، مشکلات و سختی انتظار را مطرح نموده و به ضرورت مقاومت و پایداری منتظران تأکید فرموده‌اند:

انتظار مقدم دلدار می‌باید کشید در وفاداری جفا بسیار می‌باید کشید یکی از روش‌های امامان، برای آسان‌تر نمودن مشکلات و بالا بردن ضریب تحمل و مقاومت منتظران و شیعیان، بیان پاداش‌ها و مقام‌هایی است که از طرف خدا برای منتظران در نظر گرفته شده است.

۱. امام حسین^{علیه‌السلام} فرمود:

آگاه باشید کسی که در زمان غیبت مهدی (عج) در مقابل آزارها، اذیت‌ها و تکذیب‌ها صبور باشد، مانند مجاهدی است که با شمشیر در پیش‌گاه رسول خدا^{صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم} جهاد کرده باشد.^۳

۲. امام رضا^{علیه‌السلام} فرمود:

بر شما (شیعیان) یاد صبر نمودن زیرا فرج و گشایش در امور بعد از یأس و ناامیدی است.^۴

۱. مجمع البحرین، فخرالدین بن محمد طریحی، ص ۲۹۷.

۲. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۴.

۳. بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۳۲.

۴. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۱.

۳. امام علی علیه السلام فرمود:

منتظر فرج باشید و از عنایات و توجهات خداوند ناامید نشوید، همانا محبوب‌ترین کارها در نزد خداوند انتظار فرج است.^۱

۴. امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

انتظار فرج، همراه با صبر و بردباری، عبادت است.

با دقت در محتوای روایات، معلوم می‌گردد که سختی‌های انتظار و به تبع آن پاداش‌های منتظران، مربوط به نفس انتظار و منتظر ماندن نیست، بلکه صرفاً به دلیل رعایت شرایط و لوازم انتظار حقیقی می‌باشد، زیرا انتظار به معنای منفی آن که سکوت کردن و راضی شدن به وضع موجود و نشستن و خواندن دعای فرج باشد، هیچ سختی و مشکلی ندارد.

در طریق عشق‌بازی امن و آسایش بلاست

ریش باد آن دل که با درد تو خواهد مرهمی

بنابراین شایسته است با الزامات این تکلیف آشنا شویم:

الف - آراستگی به عدالت و تقوا

گفتم شبی به مهدی (عج) اذن نگاه خواهم

صبر و جمال رویت سوی تو راه خواهم

گفتا که زاد راهم ترک گناه باشد

من عاشقان خود را پاک از گناه خواهم

اولین وظیفه منتظران واقعی، آراسته نمودن خود به زیور عدالت و تقواست.

پیر و حقیقی و صادق ولی عصر (عج) کسی است که رفتار و مکتب آن جناب را

الگوی عملی خود قرار دهد و با مولا و رهبر خویش تناسب و تشابه روحی

و رفتاری داشته باشد. کسی می‌تواند در عصر ظهور، که عصر استقرار عدالت ناب

و مطلق است، خویشتن را با شرایط نوین تمدن توحیدی، مهدوی هماهنگ کند که بتواند با اجتناب از معاصی و رعایت پروای الهی، ملکه عدالت را در خود پدید آورد و با ایجاد تعادل در میان قوای نفسانی خود، ارکان حیات اخلاقی را در وجود خود نهادینه سازد. در غیر این صورت، هاضمه شخصی فرد، قدرت جذب مؤلفه‌های فرهنگ عدالت‌محور دولت کریمه را نخواهد داشت، زیرا چنین شخصی با شرایط و ملاک‌های جدید هماهنگ نمی‌شود و این تعارض، در نهایت، او را به بن‌بست می‌کشاند. نمونه تاریخی چنین شرایطی را در زمان حکومت نورانی علوی می‌توان یافت؛ حضرت علیه السلام از آغاز امر می‌دانست که نفوس غیر مهذب و تربیت‌نشده، که از ملکه عدالت فاصله گرفته بودند، عدالت وی را بر نمی‌تابند. از این رو از پذیرش خلافت سر باز زد، تا آن جا که حجت را بر آنان تمام کرد. پس از استقرار حکومت علوی همان شد که مولا علیه السلام پیش‌بینی می‌کرد؛ یعنی بسیاری از کسانی که او را بر حق می‌دانستند و قلبشان با او بود، به روی او شمشیر کشیدند و سرانجام فرق عدالت را در محراب عبادت شکافتند. بنابراین هر کس بخواهد در شمار منتظران حقیقی آن «عدل منتظر» باشد، باید پارسایی پیشه کند و متخلق به مکارم اخلاق گردد. امام صادق علیه السلام در این باره می‌فرماید:

کسی که دوست دارد از اصحاب مهدی (عج) باشد، باید انتظار بکشد و کارهایش را با ورع و اخلاق نیک درآمیزد. در این صورت اگر او بمیرد و قیام مهدی (عج) پس از او باشد، پاداشش همانند کسانی است که آن حضرت را درک کند.^۱

رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این باره می‌فرماید:
قانع نشدن به وضع موجود و تلاش فزاینده و مستمر در انجام کار نیک و خیر، یک بعد انتظار است.^۲

۱. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۰.

۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۱۲/۶۹.

ب - آراستگی به صبر و پایداری

او مهدی ماست، جمله یارش باشید در مسلخ عشق سربدارش باشید
 هنگام ظهور در خط فرمانش در غیبت او به انتظارش باشید
 از مهم ترین خصوصیت روحی فرد منتظر، برخورداری از روحیه صبر،
 استقامت، پایداری و بردباری در برابر سختی ها، رنج ها و محنت های دوران
 غیبت است که فشار زاید الوصفی را بر یاران مهدی (عج) و منتظران مخلص
 و صدیق وارد می آورد.

بر اساس روایات وارده درباره دوران پیش از عصر ظهور، شرایطی که برای
 منتظران موعود به وجود می آید به اندازه ای طاقت فرسا است که بسیاری از
 مؤمنان ایمان خود را از دست می دهند؛ چرا که نتوانستند، پایه اصلی و رکن رکن
 ایمان را، که صبر و بردباری است، در روح و قلب خود استوار سازند. مقاومت
 و پایداری، در آن شرایط، به توان بالای روحی نیازمند است که صبر به عنوان
 «رأس الایمان» مهم ترین نقش را بازی می کند.

در اینجا به دو روایت نبوی درباره صفات منتظران اشاره می کنیم تا با عظمت
 روحی و ایمان راسخ آنان بیش تر آشنا شویم:

۱. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، در تجلیل از مقام «منتظران آخر الزمان» خطاب به
 اصحاب خود فرمود:

آنان در پایداری، استقامت و دین داری، قوی تر از کسانی هستند که در
 شب تاریک با دست خالی پوست درخت خارا را می کنند یا آتش سوزان
 چوب درخت قاغ را در کف دست می گیرند (و صبر می کنند). به راستی
 آنان چراغ هدایت در شب های ظلمانی هستند.^۱

۲. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله روزی در جمع یاران خود فرمود: «پس از شما کسانی
 می آیند که به هر یک از آنان، اجر پنجاه نفر از شما را خواهند داد.»

اصحاب پرسیدند: «ای رسول خدا، ما در غزوات بدر، احد، حنین با شما بودیم و درباره ما آیاتی از قرآن کریم نازل شده است. پس چرا به آنان پنجاه برابر ما ثواب داده می‌شود؟» حضرت ﷺ پاسخ دادند: «آنان در شرایطی خواهند بود که اگر شما در آن شرایط به سر ببرید، تحمل و استقامت آنان را نخواهید داشت.»^۱

با عنایت به این نوع روایات، رهبر معظم انقلاب می‌فرماید:
شیعیان و پیروان آن حضرت باید کسب آمادگی، روحی و ایمانی را جزو وظایف خود بدانند.^۲

ج - برخورداری از بصیرت و معرفت عمیق و اصیل دینی

دیده‌ای خواهم که باشد شه‌شناس تا شناسد شاه را در هر لباس
«انسان منتظر امام (عج) باید فهم و شناخت ناب و صحیحی از دین داشته باشد؛ چرا که مطالعه تاریخ ادیان نشان‌دهنده این واقعیت تلخ است که ادیان الهی بر اثر عوامل مختلف و باگذشت زمان‌های متمادی، به تدریج، از حقیقت ناب و نخستین خود فاصله می‌گیرند و خطوط اصلی و فرعی آنها هر یک به نوعی حذف، اضافه، تغییر، تبدیل، تأویل، تفسیر و... دچار تحریف می‌گردد. در کتاب آسمانی قرآن کریم نیز هر چند تحریف لفظی راه نیافته است، اما در طی قرون گذشته، عواملی چون تفسیر به رأی یا کج‌فهمی قرآن، فقدان بخشی از منابع حدیث، سیره و سنت، جعل حدیث و نشر اسراییلیات، قشری‌گری، نفوذ فرهنگ بیگانه و پیدایش رگه‌های التقاط، نحله‌سازی مسلمانان و فرقه‌سازی استعمارگران، منحجور شدن وحی از زندگی بشر، ترویج اسلام‌شناسی‌های مسموم و مغرضانه، تک‌بعدی

۱. بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۳۱.

۲. روزنامه جمهوری اسلامی، ۷۲/۱۱/۹.

دیدن دین، همگی به نوعی در محدود ساختن و مبهم ساختن حقیقت اسلام نقش داشته‌اند.»^۱

همچنان که امام خمینی رحمته‌الله فرمود:

اگر نبود مجاهدت‌های علمی استخوان‌سوز و طاقت‌فرسای علمای عظام، معلوم نبود امروز چه چیزی را به نام اسلام به خورد توده‌های مسلمانان می‌دادند.^۲

بنابراین وظیفه فرد منتظر و جامعه منتظران در عصر غیبت، به ویژه در دوره حاضر که با تداوم و تورم نظریه‌پردازی‌ها و تئوری‌ها در حوزه دین پژوهی، شناخت و معرفت حقیقت دین ناب و زلال پیچیده‌تر شده است، دریافت اسلام ناب از سرچشمه‌های اصیل آن می‌باشد تا بتواند در عصر ظهور مهدی (عج)، به حیات فکری ادامه دهد، زیرا امام زمان (عج) نه تنها انقلابی سترگ در بعد سیاسی و اجتماعی است که عدالت اجتماعی را در گستره جامعه بشری محقق می‌سازد و به آرمان همه رسولان الهی جامعه عمل می‌پوشاند، بلکه مصلح بزرگ دینی است. او بساط همه دین‌فروشان، بدعت‌گزاران، التقاطیان و متحجران را برخواهد چید و مردمان را به سوی ابعاد ناشناخته، متروک و مهجور دین هدایت خواهد کرد.

آری! نهضت او، نهضت عظیم احیای تفکر و حیات دینی است. تا آنجا که بسیاری از سطحی‌نگرها اتهام آوردن دین جدید را متوجه آن حضرت می‌کنند و امام (عج) مجبور می‌شوند در روند جریان احیا و اصلاح دین از زیر خروارها کج فکری‌ها، با آنان برخورد قاطع داشته باشند.^۳

خلاصه سخن این که در آسیب‌شناسی ایده انتظار، باید تمهیداتی اندیشیده شود که منتظران، در سطح کلان، با دین و اهداف آن آشنا شوند.

۱. علل انحطاط مسلمین، مرتضی مطهری، ص ۲۰.

۲. امام خمینی رحمته‌الله و احیای تفکر دینی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام رحمته‌الله.

۳. در انتظار قنوس، مهدی علیزاده، ص ۲۸۹.

د - آمادگی کامل جسمی و روحی برای جهاد و مبارزه در رکاب امام عصر (عج)

فرد یا جامعه منتظر امام زمان (عج) نباید تنها به اصلاح باورها و اعتقادات خود اکتفا نماید، بلکه در عمل نیز باید مصلح واقعی باشد و با فساد و منکرات، در همه سطوح، مبارزه کند. هم برای اصلاح خود، با شیطان نفس و برای اصلاح جامعه و حکومت با مظاهر ظلم و ستم مبارزه کند، تا بتواند زمینه‌ساز قیام و حکومت مصلح جهانی باشد.

آری! شیعه منتظر، همچون «قائم (عج)»، همیشه آماده قیام علیه ستمگران و ظالمان جهانی است. امام صادق علیه السلام درباره وظیفه منتظران می‌فرماید:

لبعد احدکم لخروج القائم ولو سهماً^۱

حتماً باید هر یک از شما برای قیام حضرت قائم (عج) آماده باشد و سلاح فراهم نماید؛ هر چند یک تیر باشد.

آنچه بیان شد، مروری گذرا بر عوامل و ریشه‌های دشواری وظیفه منتظران و تکلیف انتظار بود. بدیهی است مقاومت در مسیر انتظاری این‌گونه، کاری بس دشوار است و هر کسی نمی‌تواند این راه صعب‌العبور را طی نماید. به قول شاعر:

نازپرورد تنعم نبرد راه به دوست عاشقی شیوه رندان بلاکش باشد

از این رو، در حدیث شریف از امام محمد باقر علیه السلام آمده است:

بی‌تردید فرج موعود ما حاصل نمی‌شود، مگر آن‌که به سختی غربال شوید تا ناخالصان بروند و خالصان باقی بمانند.

آنان که باقی می‌مانند و یاران و منتظران راستین و صدیق امام عصر می‌شوند،

از زبان امام صادق علیه السلام این‌گونه توصیف شده‌اند:

رجال کان قلوبهم ذبر الحديد، لا یثوبها شک فی ذات الله اشد من الحجر

لوجملوا علی الجبال لزالوها لا یقصدون برایاتهم بلده الاخریوها، کان علی

خیولهم العقبان يتمسحون بسرج الامام يطلبون بذلك البركه و يحفون به يقونه بانفسهم في الحروب و يكفونه ما يريد فيهم، رجال لا ينامون الليل، لهم دوى في صلاتهم كدوى النحل يبيتون قياما على اطرافهم و يصبحون على خيولهم، رهبان بالليل ليوث بالنهار، هم أطوع له من الامه لسيدها، كالمصايح كان قلوبهم القناديل، و هم من خشية الله مشفقون، يدعون بالشهادة و يتمنون أن يقتلوا في سبيل الله، شعارهم «يا ثارات الحسين» اذا ساروا يسير الرعب امامهم مسيره شهر، يمشون الى المولى ارسالا، بهم ينصر الله امام الحق.^۱

ياران مهدی (عج) مردان پولاددل هستند. همه و جودشان را یقین به خدا فرا گرفته است؛ مردانی که از صخره‌ها سخت‌ترند؛ اگر به کوه‌ها هجوم آورند، آنها را از جای می‌کنند؛ پرچم و درفش پیرزومند آنان به هر شهر و پایتختی که روی نه‌د آن جا، را به سقوط وادار می‌سازد؛ گویا آن مردان، عقاب‌های تیز چنگال‌اند که بر مرکب‌ها سوار شده‌اند.

این شیرمردان پیروز و عقابان تیزچنگ، برای تبرک و فرخندگی، دست خویش را به زین اسب امام خود می‌کشند و بدین سان تبرک می‌جویند. آنان او را در میان می‌گیرند؛ جان خویش را در جنگ‌ها سپر او می‌سازند و هر چه را اشاره کند یا جان و دل انجام می‌دهند. این شیرمردان در هنگام شب نمی‌خوابند و زمزمه قرآن و مناجات آنان همچون صدای زنبوران در کندوی عسل همه فضا را پر نموده تا صبحگاهان به عبادت خدای خود می‌ایستند و در بامدادان بر مرکب خویش سوار می‌شوند. آنان راهبان شب و شیران روز و همچون مشعل‌های فروزان‌اند. دل‌های آنان به سان قندیل‌های نور در سینه‌هایشان آویخته است. این مردان از

خدا می‌ترسند و فریاد «لا اله الا الله» آنان بلند است و همواره در آرزوی شهادت در راه خدا هستند. شعارشان طلب خون حسین و انتقام خون اوست. به هر سو رو آورند ترس آنان، پیشاپیش، در دل مردمان افتد. این خداجویان، دسته دسته، به سوی مولای خود روی می‌آورند و خدا به دست آنان امام حق را یاری می‌کند.

۳. حزن و اندوه فراق، همراه با شوق وصال

محض یار مهربان آن مونس و آرام جان

ناله از دل سر دهم وز هجر او اشکم روان

«مهموم و محزون بودن برای حضرت مهدی (عج) و اظهار شوق به لقای آن

حضرت، همچنین اظهار تأسف از اوضاع ناهنجار و سلسله حکومت‌های ستمگر

و باطل، سنت حسنه‌ای است که همواره شیعه بر آن مداومت داشته، آن را شعار

خود قرار داده است و تا ظهور دولت حق و تأسیس حکومت جهانی اسلامی

و مهدوی و آزادی نجات انسان‌ها، این شعار برقرار و روشن‌گر خواسته‌های

ارزنده و هدف متعالی، مترقی و نجات‌بخش اسلام است.»^۱

در ضمن، گریه و ندبه بر مفارقت امام زمان (عج) و عشق به رؤیت جمالش،

نوعی انکار منکر، محکوم کردن باطل و نشانه زنده بودن احساسات انسانی

پیروان مکتب حیات‌بخش اسلام، به ویژه تشیع است.

آغازگر این سنت حسنه، ائمه معصومین بودند که با ندبه و ناله، به شیعیان

درس علمی مبارزه با ظلم و ستم را داده‌اند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله اولین کسی بود که بارها

از اوضاع آخر الزمان و فتنه‌هایی که ظاهر خواهد شد، سخن به میان آورد

و نگرانی و تأثر خود را اظهار نمود.

از امام صادق علیه السلام نیز روایت شده که روزی چند تن از یارانش به محضر ایشان شرفیاب شدند. دیدند که امام علیه السلام بر روی خاک نشسته، همانند پدر فرزند مرده و جگر سوخته گریه می‌کند و خطاب به امام زمان (عج) می‌گوید:

ای آقای من، غیبت تو خوابم را از من ربود؛ خوابگاهم را بر من تنگ نمود و آرامش و راحتی را از دلم برده است. ای آقا و سرور من، غیبت تو مصیبتی جانکاه بر سراسر هستی‌ام فرو ریخته که هرگز تسلی نمی‌یابم. از دست دادن یاران یکی بعد از دیگری اجتماعات را در هم می‌ریزد. بلاها، سختی‌ها، رنج‌ها و اندوه‌ها آن چنان بر دلم سنگینی می‌کند که دیگر اشک دیده و فریادهای سینه‌ام را احساس نمی‌کنم. هر چه در اشک دیده و فریاد سینه‌ام می‌نگرم، مصیبت شدیدتر و جانکاهی در نظرم مجسم می‌گردد که از مصایب قبلی دشوارتر و شکننده‌تر است.

یکی از یارانش به نام «سدیر» گفت: عقل از سر ما پرید و دل‌های ما از غم و اندوه این پیشامد هولناک و حادثه خطرناک پاره شد. گمان کردم از اتفاق ناگوار کوبنده‌ای چنین گریبان و سوگوار است یا از آن روزگار به او مصیبتی رسیده است. عرض کردیم: «خدا دیدگانت را نگریند ای پسر خیر الوری؛ از چه پیشامدی این‌گونه گریانی و از دیده اشک ریزی؟ چه حالی روی داده است که این‌گونه سوگواری؟» حضرت علیه السلام چنان آه عمیقی کشید که ناراحتی‌اش از آن افزوده شد. سپس فرمود: وای بر شما! بامداد امروز نگاه کردم. در کتاب «جفر» و آن کتابی است که علم مرگ‌ها، بلاها و آنچه واقع شده و واقع خواهد شد تا روز قیامت، در آن مندرج است و خداوند، محمد صلی الله علیه و آله و امامان بعد از او را به آن اختصاص داده است. تأمل کردم در موضوع ولادت غایب ما، غیبت، طول عمر و گرفتاری مؤمنان در آن زمان و شک‌هایی که به دلیل طول غیبت در دل‌هایشان پیدا می‌شود و این که بیش تر آنها از دین برمی‌گردند...^۱

به راستی باید با سوز دل به امام عصر (عج) خطاب نمود:
تا ظهورت نبود شیعه تو غمگین است

یاد تو بر دل غمدیده ما سنگین است

سید ابن طاووس در کتاب اقبال الاعمال، در این باره می‌گوید:

از وظایف شیعه امامیه، بلکه از وظایف امت محمدی این است که در این اوقات و فرصت‌ها به خاطر محروم بودن از برکات فیض حضور و سعادت ظهور مهدی (عج) متأسف و اندوهناک باشند تا خداوند وفاداری اخلاص و ارادت را به آن رهبر بزرگ مشاهده نماید.

زیباترین دعاها، که تجلی حزن، اندوه و ندبه بر امام زمان (عج) و همچنین در بردارنده فرازهایی از شوق دیدار با امام غایب از نظر هستند، دعای گران سنگ ندبه می‌باشد که خواندن آن، به ویژه در روز جمعه، سفارش شده است. در فرازهای پایانی دعا، عاشق دلسوخته از سویی از داغ فراق و دوری امام زمان (عج) می‌نالد و با زبان حال می‌گوید:

شعله آتش هجران تو جان می‌سوزد

و از فراق تو، دل پیر و جوان می‌سوزد

این چه درد است کزو خون جگر می‌ریزد

وین چه سوز است کزو جان جهان می‌سوزد

و از سوی دیگر خطاب به امام زمان (عج) چنین می‌گوید:

ای امام زمان، ای کاش می‌دانستم در کجا دل‌ها به ظهور تو آرام و قرار خواهد گرفت؟ در کدام سرزمین اقامت داری؟ آیا در سرزمین رضوی یا غیر آن در دیار ذی طوی مسکن گزیده‌ای؟ بسیار بر من سخت است که همه خلائق را ببینم، اما تو را نبینم و هیچ صدای آهسته‌ای هم از تو نشنوم. بسیار بر من سخت است که سختی و بلاها مرا احاطه کند؛ و ناله زار من به تو نرسد و به تو شکوه نتوانم کنم.

به جانم قسم تو آن حقیقت پنهانی هستی که از ما دور نیستی. به جانم قسم که تو آن شخص جدا از مایی که هرگز از ما کناره نگرفتی. به جانم قسم که تو همان آرزوی قلبی و مورد اشتیاق هر زن و مرد مؤمن هستی که از اعماق دلش ناله شوق می زند و... ای مولا و سرور من، تاکی در انتظار قدمت سرگردان و حیران بمانم؟ ای مولای من، بسیار سخت است بر من که از غیر تو پاسخ خود را بگیرم. بسیار سخت است بر من که برایت بگیرم و مردم تو را رها کنند. آیا کسی هست در هم ناله شدن مرا یاری کند و ناله های طولانی سردهد؟ آیا چشمی می گرید تا با چشم من مساعدت کند و زار زار بگیرد؟

از طرفی شوق وصل و دیدار محبوب او را آنچنان از خود بی خود کند که فریاد سر می دهد: آیا راه ملاقاتی به سوی تو وجود دارد تا ملاقات نمایم؟ آیا امروز ما به فردای تو متصل می گردد تا به دیدار جمالت بهره مند شویم؟ کی شود بر جویبارها و چشمه سار رحمت در آییم؟ کی می شود که از آب گوارای چشمه وجودت سیراب و بهره مند شویم که عطش و تشنگی ما طولانی گشت؟ کی می شود که ما با تو صبح گاهان و شام گاهان خود را سپری کنیم و چشم ما هر روز به روی جمالت روشن شود در حالی که پرچم پیروزی و نصرت را در عالم برافروخته ای و ما دور تو حلقه زده و تو با سپاهت تمام زمین را پر از عدل و داد کرده باشی و طعم ذلت و خواری را به دشمنانت بچشانی...؟

سحرم دولت بیدار به بالین آمد

گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد

قدحی درکش و سرخوش به تماشا به حرام

تا ببینی که نگارت به چه آیین آمد

مژدگانی بده ای خلوتی نفاقه گشای

که ز صحرای ختن آهوی مشکین آمد

آری! شیعه واقعی امام زمان (عج) همه لحظات زندگی خود را با یاد مولا و مقتدای خود سپری می‌کند و از جور زمانه و هجران معشوق می‌نالند:

ای پادشه خوبان داد از غم تنهایی

دل بی تو به جان آمد وقت است که باز آیی

آنچه در این مسیر او را آرام می‌کند، امید دیدار و شوق وصال است و هر دم با

جان و دل زمزمه می‌کند:

رواق منظر چشم من آشیانه توست کرم نما و فرود آ که خانه، خانه توست

۴. توسل و توجه مداوم و استمداد از امام زمان (عج)

دست از طلب ندارم تا کام من برآید

یا تن رسد به جانان یا جان ز تن برآید

بگشای تربتم را بعد از وفات و بنگر

کز آتش درونم دود از کفن برآید

بنمای رخ که خلقی واله شوند و حیران

بگشای لب که فریاد از مرد و زن برآید

همه شیعیان به همراه بسیاری از اهل سنت (عج) معتقدند که وجود

مقدس امام زمان (عج) حیات دارد، اما در پس پرده غیبت است و روزی

ظهور خواهد کرد؛ اما او کجاست؟ چه ارتباطی با ما دارد و چقدر از حال ما

آگاه است؟

متأسفانه همه ما صرفاً در هنگام نیاز و اضطرار و برای رفع مشکلات

و خارج شدن از شداید و سختی‌ها، به امام زمان (عج) توجه می‌کنیم؛ از ایشان

استمداد می‌طلبیم و ناله «یا صاحب الزمان اغثنی» و «یا ابا صالح ادرکنی»

سر می‌دهیم، اما در حالت خوشی و معمولی، کم‌تر به ذهن و دل ما خطور می‌کند

که به امام عصر (عج) توجه و توسل نماییم، در حالی که می دانیم علم امام (عج) به احوال ما و قدرت و اختیار آن حضرت برای اجابت دعا و عنایت ایشان به توسلات ما منحصر به وضعیت اضطرار و نیازهای مادی ما نیست. به همین جهت توسل، توجه و استمداد از امام زمان (عج) باید به شکل مداوم و در همه حال باشد. آن حضرت خود می فرماید: «ما از تمام حوادثی که برایتان اتفاق می افتد، آگاه هستیم و هیچ خبری از اخبار شما بر ما پوشیده نیست. هرگز از سرپرستی و رسیدگی به امورتان کوتاهی نکرده و یادتان را از خاطر نبرده ایم و اگر جز این بود، دردها و دشواری ها از هر سو بر شما فرود می آمد و دشمنان، شما را ریشه کن می کردند. پس از خدا بترسید و ما را پشتیبانی کنید.»^۱ اگر نگاه خود را درباره فلسفه توسل به اهل بیت علیهم السلام درست نماییم و گمان نکنیم توسل و توجه به اهل بیت علیهم السلام صرفاً برای رفع اضطرار و سختی هاست بلکه توسل همان ارتباط با خدا و خواستن از خدا می باشد، مستها راهی مستقیم تر و نزدیک تر که زودتر به هدف می رسیم، آن وقت نتیجه می گیریم که باید در همه حال، به اولیای خدا، به ویژه وجود مقدس امام زمان (عج)، توجه داشته باشیم. همچنین توجه ما مختص به حال اضطرار نشود، بلکه هر صبح و شام به یاد او باشیم؛ هر شب به یاد او بخوابیم؛ هر صبح به یاد او بیدار شویم و پیوسته به او متوسل شویم تا نور معارف الهی و نور محبت اهل بیت علیهم السلام بر قلب ما تابیده شود، زیرا آنان مجرای نور، علم و رحمت الهی و مجرای افاضه فیض خدا هستند. از این رو در دعای ندبه می خوانیم:

أین باب الله الذی منه یؤتی؟ أین وجه الله الذی الیه یتوجه الاولیاء؟

کجاست آن درگاه خدا که از آن به وادی نور و علم و ایمان وارد می شوند؟

کجاست آن وجه خدا که اولیای خدا به او روی می آورند؟

در پرتو این توجه مداوم و توسل همیشگی به ساحت نورانی مولا یمان، حجت بن الحسن (عج)، می‌توانیم مشمول عنایت خاص حضرت و دعا‌های ویژه و خالصانه‌اش شویم.

«توجه حقیقی به آن وجه خدا، در واقع پیوند قطره‌ای ناچیز به اقیانوس عظمت و نورانیت است که احساس تاریکی و تنهایی ما را به روشنایی و یگانگی مبدل می‌سازد. توسل واقعی به آن منبع قدرت و معنویت، سد محکمی است که ما را در مقابل جمیع وسوسه‌های شیطانی و لغزش‌های دنیایی و آخرتی مصون و محفوظ نگاه می‌دارد.»^۱

فایده دیگر دیدگاه مذکور این است که وقتی باور کردیم آگاهی مولا و مقتدایمان از رفتار، گفتار و ضمیر ما همیشگی است و به حال اضطرار منحصر نمی‌شود، می‌کوشیم کاری نکنیم که از ما پرنجد و دل آزرده شود. آن بزرگوار فرمود:

وقتی شیعیان ما مرتکب گناه می‌شوند، ما آزرده و غمگین می‌شویم

و آن‌گاه که اعمال نیکشان را مشاهده می‌کنیم، شاد و مسرور می‌گردیم.^۲

بنابراین دوستاناران و محبان آن حضرت نه تنها در سختی‌ها و شداید مادی و معنوی باید به درگاه آن امام مهربان آورند و طلب استمداد نمایند، بلکه در هر حالت از توسل و توجه به آن حضرت غفلت نورزند.

گمان کردم که دین، صوم و صلوات است

جهاد و خمس و حج است و زکات است

ولی بشنیدم از روششن ضمیری

کسه مهر دوست، اسباب نجات است

۱. آفتاب ولایت، مصباح یزدی، ص ۱۴۳.

۲. احتجاج، طبرسی، ص ۴۷۳.

۵. درخواست حفظ سلامتی و پیروزی امام زمان (عج)

آن سفر کرده که صد قافله دل همراه اوست

هر کجا هست خدایا، به سلامت دارش

صحبت عافیت گرچه خوش افتاد، ای دل

جانب عشق عزیز است، فرومگذارش

از نشانه‌های دوستی و محبت به امام زمان (عج)، درخواست سلامتی از

خداوند متعال برای آن حضرت است تا در پناه الهی از شر همه بدی‌ها و فتنه‌های

جن و انس حفظ و ایمن باشد. همچنین درخواست تعجیل در ظهور آن امام

و نصرت و پیروزی بر دشمنان و شیاطین عالم است. بنابراین شیعه خالص،

صادق و منتظر حقیقی امام زمان (عج)، در تمام ایام و لحظات زندگی خود، برای

سلامتی امام خود و ظهور و پیروزی ایشان بر کفار و منافقان دعا می‌کند

و از خداوند می‌خواهد این گوهر گران‌بها را، که در خزانه قدرت و رحمت خود

پرورش داده و بر چهره آن حجاب عظمت و جلالت کشیده است، هر چه زودتر

ظاهر نموده تا در پرتو شعاع نورش به وعده‌های حتمی خود برای حکومت

و وراثت مستضعفان بر روی زمین جامه عمل بپوشاند و کام‌های تشنه بشریت را

با شربت گوارای معارف ناب خود سیراب گرداند.

البته این دعا باید از سر اخلاص و محض رضایت مولا و برای افزایش محبت

و مودت باشد تا دعا کننده مورد توجه امام زمان (عج) و مشمول ادعیه آن

حضرت واقع شود.

ابن طاووس رضی الله عنه در کتاب کشف المحجبه به فرزند خود وصیت فرمود:

مقدم دار حوایج آن جناب را بر حوایج خود. پس خذر کن از این که مقدم

داری نفس خود را یا احدی از خلائق را در ولا و دعای بر آن حضرت

و حاضر کن قلب، زبان و دعای خود را برای این سلطان عظیم الشان

و بر حذر باش از این اعتقاد که آن حضرت به دعای تو محتاج است که اگر چنین اعتقادی داشته باشی، بدان که مریضی در اعتقاد و دوستی خود... پس هر گاه دعا کردی برای این مولای خاص در نزد مالک احیا و اموات (خداوند)، امید است به جهت خاطر آن وجود مقدس، خداوند ابواب اجابت را به روی تو باز نماید.^۱

دعاهایی که برای سلامتی و نصرت و پیروزی امام زمان (عج) وارد شده در کتب معتبر ادعیه از جمله کتاب ارزشمند مفاتیح الجنان ذکر شده است. ائمه معصوم علیهم السلام در این ادعیه چگونگی دعا برای سلامتی و ظهور امام زمان (عج) و نیز درخواست نصرت و پیروزی از خداوند را به شیعیان آموخته‌اند. ما نیز فرازهای برخی از این ادعیه را در این نوشتار نقل کرده‌ایم و باز از صمیم دل به آن حضرت عرض می‌کنیم:

این غایب از نظر، به خدای سپارمت	جانم بسوختی و به جان، دوست دارمت
تا دامن کفن نکشم زیر پای خاک	باور مکن که دست ز دامن بدارمت
محراب ابروان بنما تا سحرگهی	دست دعا بر آرم و در گردن آرمت

۶. تکریم و تعظیم امام عصر (عج)

هرگز نقش تو از لوح دل و جان نرود
هرگز از یاد من آن سرو خرامان نرود
آن چنان مهر تو ام در دل و جان جای گرفت
که گراز سر برود از دل و از جان نرود
از مهم‌ترین وظایف محب در برابر محبوب، تکریم و تعظیم در برابر هر آنچه منسوب و مربوط به اوست می‌باشد. شیفتگان ولی عصر (عج)،

۱. نقل از کتاب پیوند معنوی با ساحت قدس مهدوی، ص ۱۰۶.

دلدادگان به قلب عالم امکان و عاشقان جمال و کمال یوسف فاطمه علیها السلام این قانون عاشقی را پذیرفته اند که:

من احب شیئاً احب آثاره و من احب شیئاً احب ذکره.

هر کس چیزی را دوست بدارد آثار و یاد کردن آن را هم دوست می دارد. بر همین اساس، شیعیان احترام و بزرگداشت آثار امام زمان (عج) را یکی از وظایف دینی و اخلاقی خود می دانند. در کتب قراوانی همچون مکالم المکارم، بحار الانوار، تکالیف الانام فی غیبة الامام و... نمونه هایی از مصادیق تکریم و نکوداشت امام زمان (عج) نقل شده که از باب اختصار به چند مورد آن اشاره می کنیم:

الف - اقامه و شرکت در محافل و مجالس مربوط به امام زمان (عج)

یکی از لوازم محبت و عشق به امام زمان (عج) حضور در محافل و مجالس یاد ایشان است. همچنان که افرادی که به دنیا علاقه مند هستند به زرق و برق و زینت های آن هم علاقه مندند، همین طور انسانی که دیگری را دوست دارد نامش را و یادش را دوست می دارد. حال چگونه می شود انسان امام زمان علیه السلام را دوست داشته باشد، اما مجالسش را، که برای احیای نام و یادش بر پا می شود، دوست نداشته باشد؟!!

قانون عشق می گوید اگر کسی عاشق مهدی (عج) بود، عاشق یاد و نام مهدی (عج) و حتی عاشق دوستان و شیعیان مهدی (عج) نیز می باشد. در روایات آمده است که حضرت ابراهیم علیه السلام که به خلیل الرحمان متصف و معروف است، وقتی از زبان گوینده ای نام محبوب خود را شنید که می گوید: «سبح قدوس رب الملائكة والروح»؛ «پاک و منزّه است پروردگار فرشته ها و روح». به سوی او دوید و گفت: «نام خدا را یک بار دیگر بگو، یک سوم گوسفندانم را به تو می دهم». بار دیگر که آن ذکر را شنید گفت: «یک بار دیگر بگو،

نصف گوسفندانم از آن تو باشد». دفعه سوم گفت: «نام محبوبم را بگو، همه گوسفندانم برای تو». و در نهایت گفت: «من دیگر چیزی ندارم. اگر بار دیگر نام محبوبم را ببری، خودم در خدمت تو خواهم بود». آن گوینده، که جبرئیل بود، گفت: «من نیازی به گوسفندان تو ندارم. آمدم تا ببینم چقدر خدایت را دوست داری و آیا این دوستی لفظی است یا عملی؟ تا کجا حاضر به فداکاری در راه محبوبیت هستی؟»^۱

علاوه بر این قاعده عقلی و قانون عشق که گفته شد، روایات و احادیث ویژه‌ای هم در تشویق حضور در محافل و مجالس امام زمان (عج) وارد شده است؛ امام رضا علیه السلام می‌فرماید:

من جلس مجلساً یحیی فیه امرنا لم یمت قلبه یوم تموت القلوب.^۲

هر کس که در مجلسی که امر ما در آن زنده می‌شود بنشیند، روزی که دل‌ها می‌میرند، دل او نخواهد مرد.

مجالس اهل بیت علیهم السلام و امام زمان (عج) به دل‌ها حیات، سرسبزی و نشاط می‌بخشد. در زیارت آن حضرت در روز جمعه می‌خوانیم: «السلام علیک یا عین الحیاة»؛ «سلام بر تو ای کسی که سرچشمه جوشان حیات و زندگی هستی». و یاد زیارت دیگری می‌خوانیم: «السلام علی ربیع الانام و نضرة الایام»^۳؛ «سلام بر کسی که بهار و سرسبزی اهل عالم و صفا و شادی بخش روزگاران است».

ائمه علیهم السلام در زمان حیات خودشان چنین مجالسی را بر پا می‌نمودند تا مردم را از فضایل و مناقب آبای طاهرینشان آگاه کنند و از این طریق، موجبات حیات معنوی و نجات اخروی مردم را فراهم نمایند. از «فضیل بن یسار» یکی از یاران

۱. آماده‌باش یاران امام زمان، عاصمی، ص ۱۳۹.

۲. بحار الانوار، ج ۱، ص ۱۹۹.

۳. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت صاحب الامر.

جلیل القدر امام صادق علیه السلام نقل شده است: «در مجلسی، همراه با چند نفر شیعه نشسته بودیم و درباره امام سخن می گفتیم. ناگاه امام صادق علیه السلام تشریف فرما شدند؛ موضوع جلسه را خدمت ایشان عرض کردیم. امام علیه السلام فرمودند: «ان تلک المجالس احبها»؛ «این مجالس را دوست دارم.»^۱

در ادامه، امام علیه السلام رو به فضیل نمود و به او فرمود: «فاحیوا امرنا یا فضیل، فرحم الله من احیی امرنا»؛ «ای فضیل، امر ما را زنده کنید. خداوند رحمت کند کسی که امر ما را زنده کند.» بیان معارف امامان علیهم السلام باعث می شود تا دل ها به واسطه آن معارف زنده شوند و ظرف محبت امامان علیهم السلام گردند.

نزدیک شدن به امام زمان (عج) و کسب رضایت او، اصلی ترین هدف عاشق و شیفته آن حضرت است که از بهشت آخرت هم برای او لذت بخش تر می باشد. به قول شاعر:

یاد رخس به روضه رضوان نمی دهم خاک رهش به ملک سلیمان نمی دهم
در ولایستی که نهفتم از او به دل تابنده گوهری است، من ارزان نمی دهم
و به تعبیر حافظ:

من ترک عشق و شاهد و ساغر نمی کنم

صد بار توبه کردم و دیگر نمی کنم

باغ بهشت و سایه طوبا و قصر حور

با خاک کوی دوست برابر نمی کنم

امام صادق علیه السلام درباره آثار ارزشمند شرکت در مجالس اهل بیت علیهم السلام فرمود:

ان الله یغفر لمن یجلس فی مجلسنا و یؤمنه نما یخاف یوم القیامة.

خداوند گناهان کسی را که در مجلس ما می نشیند، می آمرزد و از آنچه در

روز قیامت هراس دارد، ایمن می سازد.

در روایت بسیار جالب دیگری می‌فرماید:

خداوند غیر از فرشته‌هایی که کارهای ما را می‌نویسند فرشتگان دیگری دارد که هر گاه به گروهی برمی‌خورند که محمد ﷺ و آل محمد ﷺ را یاد می‌کنند می‌گویند: «بایستید؛ به حاجت خود رسیدید.» سپس می‌نشینند؛ با آنها هم‌اندیشی می‌کنند و چیزی می‌آموزند. وقتی آن عده از مردم برمی‌خیزند، فرشته‌های گردشگر همراه آنان می‌روند؛ بیماران آنان را عیادت می‌کنند؛ اگر جنازه‌ای دارند، به تشییع جنازه‌شان می‌روند و اگر کسی از آنان غایب بود، سراغی هم از او می‌گیرند.^۱

این روایت نشان‌دهنده عظمت و ارزش مجالس یاد و نام ائمه ﷺ و امام زمان (عج) است. عاشق صادق و منتظر واقعی مهدی (عج) که دائماً سرگردان است، رد پای گمشده خود را در این مجالس جست‌وجو می‌کند، با تقدیم صمیمانه‌ترین محبت‌ها و خالصانه‌ترین اشک‌ها با محبوب خود درد هجران و فراق او را زمزمه می‌کند و راز دلش را می‌گوید:

تا کی در انتظار تو شب را سحر کنم؟ شب تا سحر به یاد رخت ناله سر کنم؟
ای غایب از نظر، نظری کن به حال ما تا چند سیل اشک روان از بصر کنم؟

البته حضور در مجالس مربوط به اولیا و شیعیان خاص امام زمان (عج) به ویژه شهیدانی که با عشق مولای خود و به عشق جهاد در رکاب آن حضرت به شهادت رسیده‌اند و در آنها ذکر اهل بیت ﷺ می‌شود از مصادیق مجالس و محافل ذکر اهل بیت ﷺ و تکریم و تعظیم آنان محسوب می‌شود؛ چرا که به قول شاعر:

خاک شهیدان دوست‌گر بشکافی هنوز

آید از آن کشتگان زمزمه دوست، دوست

ب - احترام و تعظیم اسما و القاب امام زمان (عج)

یکی از راه‌های تثبیت محبت آن حضرت در دل‌ها، بلکه از لوازم تولا و مودت به ایشان، یاد نمودن نام و القاب مقدس و مبارک ولی عصر (عج) با احترام و عظمت است که این اسما مقدس و القاب نیکو حکایت از مسما و مصداق مطهر و متعالی دارد که نه تنها نعمت‌ها و برکات عالم هستی از طفیل وجودش سرچشمه می‌گیرند، بلکه بقا و دوام عالم امکان وابسته به آن وجود مقدس و مبارک است: «و بیمنه رزق الوری... و بوجوده ثبتت الارض والسماء». البته کسی که محبت و عشق کسی را در دل داشته باشد، از شنیدن نامش لذت می‌برد و از نوشتن اسمش خوشش می‌آید؛ به قول شاعر:

آن زلیخا از سپندان تا به عود نام جمله چیز یوسف کرده بود

دل‌داده و شیفته امام زمان (عج) از مذاکره و مطالعه احوال، صفات و علاماتش مسرور می‌گردد و هیچ‌گاه از کثرت ذکرش ملالت و کسالتی به او دست نخواهد داد، زیرا: «از هر چه بگذری، سخن دوست خوش تر است».

یاد و نام معشوق و محبوب در همه تار و پود عاشق لانه می‌کند و کثرت و دوگانگی آن‌ها تبدیل به وحدت می‌شود؛ به قول شاعر:

ذکر تو از زبان من فکر تو از خیال من

چون برود که رفته‌ای، در رگ و در مفاصلم

جلوه‌ها و نمادهای تعظیم و تکریم اسما و القاب ولی عصر (عج) می‌تواند در قالب برخی اعمال و رفتار در انسان تجلی و ظهور نماید که برخی از آنها عبارت‌اند از:

الف - استفاده از کلمات و جملات نیکو و مقدس در بیان نام و یاد آن حضرت و دعا پس ذکر نام ایشان؛ مانند «عجل الله تعالی فرجه الشریف»، «صلوات الله علیه»، «ارواحنا لتراب مقدمه الفداء» و ...

ب - یاد نمودن آن حضرت در ابتدای مواعظ، خطبه‌ها، مدایح، دروس، مباحثات و مطالعات و ابتدا و ختم قرآن دعا، نماز و....

ج - یاد نمودن امام زمان (عج) در هنگام مسافرت‌ها، مراسم و مناسبت‌های مذهبی با خواندن دعای فرج و....

د - رعایت طهارت در هنگام نوشتن و گفتن نام مقدس امام زمان (عج) و حفظ اوراق، برگه‌ها و پوسترهایی که اسم یا لقب شریف آن حضرت در آن نوشته شده و جلوگیری از بی‌احترامی و واقع شدن در زیر دست و پا و اماکن غیر پاکیزه.^۱

ه - نوشتن اسما و القاب حضرت حجت (عج) به خطی زیبا، خوش و جذاب و نصب در اماکن مقدس، مدارس، محل کار و جاهایی که در مقابل دید انسان باشد تا چشم آنان با دیدن آن، نورانی و دل انسان با آن، شاد گردد.

و - برخاستن و بلند شدن از جای خود در هنگام شنیدن اسم مقدس و مبارک آن حضرت به منظور تعظیم و تکریم مقام ایشان؛ به ویژه اسم مبارک «قائم» در روایتی وارد شده است که روزی در مجلس حضرت صادق علیه السلام اسم مبارک امام زمان (عج) برده شد. پس آن حضرت به جهت تعظیم و احترام نام ایشان برخاست.

نام دلجوی تو ای مظهر اسما و صفات همه جاورد زبان است مرا، مهدی جان چشم امید به تو دوخته و آمده است به در خانه لطف تو گدا، مهدی جان ز - احترام به آثار منسوب به امام زمان (عج)

کسی که به منزلت و مقام امام زمان (عج) آگاه است، آنچه را که منسوب به آن حضرت است، عزیز می‌شمارد و به آن احترام می‌کند. اکنون که چهره دلربای

۱. رساله عملیه، امام خمینی علیه السلام، مسأله ۳۱۹. حضرت امام علیه السلام، موضوع احترام به کاغذی که نام امام زمان (عج) در آن نوشته شده را لازم و رساندن جایی از بدن به نام مبارک ایشان را، بدون وضو، بنابر احتیاط واجب حرام می‌دانند.

آن امام محبوب و منتظر از ما پنهان است و ما به واسطه اعمال و رفتار خود از رویت جمالش محروم هستیم، باید آنچه را که منسوب به ایشان است، مورد تکریم و احترام قرار دهیم.

دو نمونه از آثار منسوب به امام زمان (عج) که باید مورد احترام مآقرار گیرند، یکی لباس روحانیان و دیگری روایات و کتاب‌های روایی است.

علامه طباطبایی رحمته الله علیه وقتی کتاب روایت را به دست می‌گرفت، آن را می‌بوسید. اگر درون قفسه کتاب، یک کتاب روایت وجود داشت، طوری می‌نشست که پشت به کتاب روایت نباشد. در جلساتی که در منازل اهل علم تشکیل می‌شد، بسیار مواظب بود که به قفسه کتاب‌ها پشت نکند و به کتاب‌های روایی کم‌ترین بی‌احترامی نشود. علامه طباطبایی، گوهرشناس بود و قدر پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام را می‌دانست. از این رو جلد کتاب روایت را می‌بوسید و معتقد بود که این کتاب به صاحبش انتساب دارد؛ همچنین بوسیدن درب آستان مشاهد شریفه، نشانه عظمت قدر و منزلت مقام این بزرگان می‌باشد.^۱

۷. خواندن دعاها، صلوات‌ها و سلام‌های مخصوص

یا رب، سببی ساز که یارم به سلامت

باز آید و برهاندم از بند سلامت

خاک ره آن یار سفر کرده بیارید

از چشم جهان‌بین گنمش جای اقامت

از جمله وظایف شیعیان در دوران غیبت ولی عصر (عج)، دعا نمودن در حق

آن حضرت و مقدم داشتن آن وجود مقدس و مبارک در تمامی دعاها است.

۱. آیت‌الله مصباح یزدی، آفتاب ولایت، ص ۱۴۲.

از آنجا که چگونه خواستن و چه چیزی را خواستن خود نیاز به معرفت دارد، باید آن را از ائمه معصومین علیهم‌السلام آموخت. از این رو برخی از دعاهای مخصوص و عظیم‌القدر را، که از اهل بیت علیهم‌السلام وارد شده و امر فرموده‌اند که شیعیان و موالیان برای جلب فیوضات الهی و نیل به صلاح، سعادت، فلاح و نجات دنیوی و اخروی، آنها را در هر حال، به ویژه در اوقات مخصوص بخوانند و روح و قلب خود را با آن صفا و جلا بخشند، ذکر می‌کنیم:

الف - ادعیه

۱. دعای سلامتی امام زمان (عج) که «کفعمی» آن را در کتاب مصباح خود نقل کرده است و در کتب مشهور ادعیه مانند مفاتیح الجنان، زاد المعاد و... نیز آمده است:

اللهم کن لولیک الحجة ابن الحسن صلواتک علیه و علی آبائه فی هذه الساعة و فی کل ساعة ولیاً و حافظاً و قائداً و ناصراً و دليلاً و عیناً حتی تسکنه ارضک طوعاً و تمتعه فیها طویلاً.

در این دعا، منتظر عاشق و شیعه صادق، سلامتی آن حضرت را در همه لحظات و ساعات و حمایت و نصرتش را از خداوند می‌خواهد و برای طول عمر ایشان دعا می‌کند.

یا رب فرج امام ما را برسان آن صاحب انتقام ما را برسان

اندر بر او گر نرسانی ما را بر حضرت او سلام ما را برسان

۲. دعای دیگر برای سلامتی امام زمان (عج) از شر همه بلاهای طبیعی و توطئه‌های جن و انس، دعایی است که سید بن طاوس و دیگران از امام رضا علیه‌السلام نقل نموده‌اند که فرمود این دعا را برای حضرت صاحب الامر (عج) بخوانید. فرازی از این دعا عبارت است از:

اللهم اذفع عن ولیک و خلیفتک و حجتک علی خلقک و لسانک المعبر

عنک الناطق بحکمتک و عینک الناظره باذنک و شاهدک علی عبادک...

واعده من شر جميع ما خلقت و برأت و انشأت و صورت واحفظه من
 بين يديه و من خلفه و عن يمينه و عن شماله و من فوقه و من تحته
 و بحفظك الذي لا يضيع من حفظته به واحفظ فيه رسولك... واجعله في
 كنفك الذي لا يرام وانصره بنصرك العزيز و ائده بجندك الغالب...
 واجعلنا لهم اعواناً و على دينك انصاراً....

در این دعا از خداوند سلامتی امام زمان (عج) و حفظ او از شر جميع
 مخلوقات درخواست می شود. و نیز اینکه خداوند او را در حمایت و امنیت
 الهی قرار دهد و نصرت و پیروزی به وسیله جنود خود را نصیب او گرداند.
 همچنین محافظت از امام زمان (عج) به وسیله فرشتگان الهی مورد خواست
 مؤمنان در این دعاست.

در ادامه دعا، از خداوند خواسته می شود که با ظهور امام زمان (عج) تفرقه
 و پریشانی مردم به جمع تبدیل گردد؛ ظلم و ستم به دست او ناپدید شود و جباران
 و ستمگران از صحنه روزگار محو گردند و اثری از باطل و انحراف در روی
 زمین دیده نشود. همچنین عدالت و انصاف، ظاهر و شهرها، آباد و در پرتو
 آن مؤمنان، عزیز و سنت انبیا، احیا گردد و دین حقیقی و پیراسته از بدعت در
 جهان حاکم گردد.

در فرازهای پایانی دعا، از خداوند خواسته می شود که به امام زمان (عج)،
 اهل بیت علیهم السلام، ذریه اش، امت و رعیتش عطایی نماید که چشم آن حضرت
 بدان روشن و دل ایشان شاد گردد؛ همه ممالک در تحت قدرت او قرار گیرد؛
 باطل با همه وجود و آثارش نابود گردد؛ مؤمنان توفیق متابعت و پیروی از
 آن حضرت را بیابند؛ به یاری و نصرتش بشتابند؛ از ویژگی هایی همچون
 کسالت، ریا، شک و شبهه رهایی یابند و در آخرت با آن حضرت در بهشت
 جاودان مأوا گزینند.

۳. دعای درخواست معرفت امام زمان (عج):

از جمله دعای معروفی که شیخ کلینی در کتاب کافی و شیخ طوسی در کتاب غیبت روایت کرده‌اند، دعای درخواست معرفت است؛ کلینی از «زراره»، یکی از یاران و شاگردان امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که گفت: به امام علیه السلام عرض کردم: «فدای تو شوم؛ اگر زمان غیبت حضرت (عج) را درک کردم، به چه چیزی عمل نمایم؟» امام فرمود:

ای زراره، اگر آن زمان را درک کردی، پس بر خواندن این دعا مداومت کن:

اللهم عرفني تفسك فانك ان لم تعرفني تفسك لم اعرف نبيك اللهم
عرفني رسولك فانك ان لم تعرفني رسولك لم اعرف حجتك، اللهم
عرفني حجتك فانك ان لم تعرفني حجتك ضللت عن ديني.

خواندن این دعا، که درخواست معرفت و شناساندن امام زمان (عج) است، در عصر روز جمعه تأکید شده است. در این دعا، از خداوند درخواست می‌شود که خودش را به ما بشناساند، زیرا اگر خدا را نشناسیم، پیامبرش را نخواهیم شناخت. پس از خداوند مسألت می‌کنیم که رسولش را به ما بشناساند، زیرا اگر رسولش را نشناسیم، حجت و امام بر حق را نخواهیم شناخت. در پایان از خداوند می‌خواهیم که حجت خود را به ما بشناساند، زیرا اگر امام زمان خود را نشناسیم، از دین خود منحرف می‌شویم.

الهی، چشم مهدی بین عطا کن مرا زین پیش با او آشنا کن

۴. از معروف‌ترین دعاها حضرت حجت (عج)، دعای عهد با آن حضرت

است. شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان از امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که آن حضرت فرمود:

هر کس چهل صباح دعای عهد را بخواند، از یاوران قائم ما باشد و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد، خداوند او را از قبر بیرون می‌آورد و در خدمت

آن حضرت قرار می‌دهد. حق تعالی به هر کلمه هزار حسنه او را کرامت فرماید و هزار گناه او را محو گرداند.

آن دعا این است:

اللهم رب النور العظيم و رب الكرسي الرفيع و رب البحر المسجور...
 اللهم بلغ مولانا الامام الهادي المهدي القائم بامرک صلوات الله عليه
 و على آباءه الطاهرين عن جميع المؤمنين و المؤمنات... اللهم اني اجدد له في
 صبيحه يومي هذا و ما عشت من ايامي عهداً و عقداً و بيعة له في عنق...
 اللهم ارنى الطلعة الرشيدة و الغرة الحميدة و اكحل ناظري بنظرة منى اليه
 و عجل فرجه و سهل مخرجه... اللهم اكشف هذه الغمة عن هذه الامة
 بحضوره و عجل لنا ظهوره انهم يرونه بعيداً و نريه قريباً برحمتك
 يا ارحم الراحمين.

در این دعا، شیفته و دلدادۀ امام زمان (عج)، پس از توصیف پروردگار عالم از او می‌خواهد که به اسمای حسنی و صفات نیکویش سلام او و همه مؤمنان را، که در هر جای عالم هستند، به امام زمان (عج) برساند؛ سلامی برابر عرش الهی و به قدر و اندازه کلمات خداوند که جز علم خدا کسی آن را نمی‌تواند شمارش نماید. پس از آن با امام زمان (عج) تجدید عهد کرده و تأکید می‌کند که در طول عمرش و تا آن زمان که زنده است عهد، پیمان و بیعت امام (عج) برگردن اوست؛ هرگز از آن بر نمی‌گردد و تا زنده است بر آن ثابت قدم می‌ماند. بنابراین از خداوند می‌خواهد او را از یاران و حامیان مهدی (عج) قرار دهد و در زمرۀ کسانی باشد که ذوب در محبت اویند تا آن جا که شهادت در رکاب امام زمان (عج) را آرزو می‌نماید. حتی تأکید می‌کند و از خدا می‌خواهد که اگر مرگ بین او و امام زمان (عج) فاصله انداخت، در هنگام ظهور، او را از قبر خارج کند تا لبیک‌گوی فریاد مهدی (عج) و شمشیرزن در رکابش باشد. پس از

آن، آرزوی دیدار روی مهدی (عج) و زندگی در تحت حکومتش را، که حکومتی سرشار از عدل است، نصیبش نماید.

بر روی لب‌ت نوشته یحیی و یمیت
من مات من العشق فقد مات شهید
علاوه بر دعا‌های مذکور، دعای غریق^۱، دعای حریق^۲ و سایر ادعیه نیز وارد شده که پیروان عاشق، در زمان غیبت امام زمان (عج)، با زمزمه عارفانه و ترنم عاشقانه روح و قلب خود را صفا و صیقل می‌دهند.

همه هست آرزویم که بینم از تو رویی
چه زیان تو را که من هم برسم به آرزویی
به کسی جمال خود را ننموده‌ای و بینم
همه جا به هر زبانی بود از تو گفتگویی
همه موسم تفرج به چمن روند و صحرا
تو قدم به چشم مانده، بنشین کنار جویی
چه شود که از ترحم، دمی ای سحاب رحمت
من خشک لب هم ز تو ترکم گلویی؟
چه شود که راه یابد سوی آب، تشنه کامی
چه شود که کام جوید ز لب تو، کام جویی؟
ز ره تو بس که نالم، ز غم تو بس که مویم
شده‌ام ز ناله، نایی، شده‌ام ز مویه، مویی

ب - ذکر صلوات بر امام عصر (عج)

از ذکرهای وارده که خواندن آن در زمان غیبت سفارش و تأکید شده، فرستادن صلوات بر آن حضرت و آبای طاهرین به ویژه جد بزرگوارش است. از جمله این صلوات‌ها عبارتند از:

۱. بحار الانوار، ج ۹۹، ص ۳۲۶.

۲. همان، ج ۹۲، ص ۲۰۴.

۱. شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان درباره اهدای صلوات بر آن حضرت آورده است:

اللهم صل على حجتك في ارضك و خليفتك في بلادك الداعي الا
سبيلك والقائم لقسطك والفائز بامرک ولی المؤمنین و مبير الكافرين
و مجلى الظلمه و منير الحق والصادع بالحكمة والموعظة الحسنة والصدق
و كلمتك و عيبتك في ارضك المترقب الخائف الولی التاصح....

عاشق و صادق در این دعا، پس از درخواست درود و رحمت الهی برای امام زمان (عج)، خصوصیات و ویژگی‌های آن حضرت، مانند برپا کننده قسط، نابود کننده کفر و الحاد، روشنگر تاریکی‌ها و دعوت کننده خلق به علم و حکمت، کشتی نجات و زایل کننده رنج‌ها و غم‌ها و... را بیان می‌کند. همچنین برای آباء و اجداد و زوایا که مهم‌ترین پیشوایان بودند، درود و رحمت می‌فرستد و از خدا می‌خواهد که دوستی آنان را برایش نافع گرداند و او را با آن بزرگواران و تحت لوای آنها محشور کند.

۲. علامه صدرالاسلام همدانی، در کتاب پیوند معنوی با ساحت قدس مهدوی، در ذکر صلوات بر امام عصر (عج) این دعا را آورده است:

اللهم صلی علی ولیک المحیی لیسنتک القائم بامرک الداعی الیک الدلیل
علیک و حجتک علی خلقک و خلیفتک فی ارضک و شاهدک الی
عبادک. اللهم اعز نصره و امدد فی عمره و زین الارض بسطول بقائه...
اللهم اکفه بغی الحاسدین و اعذه من شر الکائدین.

مضمون این صلوات، پس از درود بر امام زمان (عج)، این است که موالیان آن حضرت از خداوند مسألت می‌نمایند تا خداوند آن حضرت را مورد نصرت و حمایت قرار داده، در هر حال صحت و سلامت را نصیب ایشان گرداند؛ و از ظلم حسودان و شرّ توطئه‌گران حفظ نموده، چشم و دل ایشان را با عطاهایش برای شیعیان و محبانش روشن گرداند و به بهترین آرزوهایش برساند.

۳. در مفاتیح الجنان در ذکر صلوات بر حضرت حجت (عج)، آمده است:
اللهم صلی علی محمد و اهل بینه و صل علی ولیّ الحسن و وصیه و وارثه
القائم بامرک والغائب فی خلقک والمنتظر لاذنک اللهم صلی علیه و قرب
بعده وانجز وعده و اوف عهده واكشف عن بأسه حجاب الغیبة و اظهر
بظهوره صحائف المحنه و قدم امامه الرعب و ثبت به القلب...

در این ذکر صلوات، ضمن درود و رحمت بر پیامبر ﷺ و اهل بیت ﷺ،
به ویژه امام زمان (عج) و بیان ویژگی‌های آن حضرت، دعاهایی را در حق امام
زمان (عج)، مطرح می‌کند. در فرازهایی از آن، نزدیک شدن ظهورش، رفع
محنت‌ها و سختی‌ها، ایجاد رعب و وحشت در دل کفار، حمایت شدن از ناحیه
جنود الهی و نابود شدن گردن‌کشان، متمگران قدرتمندان و همه مظاهر شرک
و کفر، از خداوند درخواست شده است.

چه خوش باشد سرآید طول غیبت شویم آزاد، از این رنج و محبت
زرنج انتظار آسوده یاشیم کنیم اندر کنارت شکر نعمت

ج - زیارت حضرت صاحب الامر (عج)

از جمله وظایف موالیان و دوستان حضرت قائم (عج)، در دوران غیبت، خواندن
زیارتنامه و سلام نمودن به آن حضرت در هر روز به ویژه روزهای دوشنبه
و پنج‌شنبه است که اعمال شیعیان به ایشان عرضه می‌شود.

از فلسفه‌های زیارت و ذکر سلام، توجه و مراقبت همیشگی نسبت به اعمال
و رفتار خود است و این‌که در همه حال امام، حتی حاضر و ناظر بر حرکات و سکنات
بندگان می‌باشد. بر این اساس، انسان هیچ‌گاه اوقات خود را در حالت تغافل و تساهل
سپری نمی‌کند و دائماً در حال اظهار ارادت و افزایش محبت و مودت، با همه
خلوص و صداقت است. در فرازهای زیارت و سلام بر حضرت مهدی (عج)
زیباترین، پاک‌ترین و متعالی‌ترین واژه‌ها را برای امام (عج) به کار می‌بریم و از
این‌که از درک حضورش و رؤیت جمالش محروم هستیم، غمگانه ناله سر می‌دهیم.

این عارفانه و عاشقانه ترین حالت منتظر واقعی نسبت به مولا و مقتدای خویش است. دلدادۀ امام (عج) با این توسل، شفاعت آن حضرت و التفات و توجه اش را طلب می کند تا کار او را در دو عالم اصلاح نماید. به قول شاعر:

لایق فیض حضورت نیم اما بگذار
زندگی چند صباحی به خیالت بکنم
اینک فرازهایی از دو زیارت نامه امام زمان (عج) را مرور می کنیم:

۱. زیارت آل یاسین: از سلام هایی که به استناد کتب معتبر^۱ از ناحیۀ مقدس امام زمان (عج) صادر شده که اگر خواستید به سوی خدا و به سوی ما متوجه شوید، بگویید:

سلام علی آل یاسین السلام علیک یا داعی الله و ربانی آیاته
السلام علیک یا باب الله و دیان دینه السلام علیک یا خلیفة الله
و ناصر حقه... السلام علیک حین تقوم السلام علیک حین تقعد السلام
علیک حین تقرء و تبین السلام علیک حین تصلی و تقنت، السلام علیک
حین ترکع و تسجد...

در این زیارت، زائر امام (عج) پس از تبیین جایگاه و شخصیت امام زمان (عج) و عرض سلام خالصانه در همه حالات آن حضرت اعتقادات خود را نسبت به آن حضرت و نسبت به معارف اسلامی بیان می کند. در پایان نیز آمادگی خود را برای یاری و نصرت امام زمان (عج) اعلام می نماید و ندا سر می دهد:

کی می رسد خدایا، روز ظهور مهدی (عج)؟

گردد تمام دنیا، روشن ز نور مهدی (عج)؟
حق می رسد به حق دار، عالم شود چو گلزار

زایل شود شب تار، یوم النشور مهدی (عج)؟

۲. زیارت دیگری که سید بن طاووس نقل می کند و در مفاتیح الجنان نیز آمده، این است:

۱. احتجاج طبرسی، ج ۲، ص ۳۱۶ تا ۳۱۸ و مفاتیح شیخ عباس قمی.

السلام على الحق الجديد والعالم الذي علمه لا يبید السلام على محي
المؤمنين و مبير الكافرين. السلام على مهدي الامم و جامع الكلم السلام
على خلف السلف و صاحب الشرف... السلام على شمس الظلام و بدر
التمام السلام على ربيع الانام و نضرة الايام... السلام على المهدي الذي
وعد الله عزوجل به الامم ان يجمع به الكلم و يلّم به الشعث و يملاء به
الارض قسطاً و عدلاً...

زیارت‌نامه فوق، که دارای زیباترین تعابیر، عالی‌ترین مضامین
و جذاب‌ترین واژه‌هاست، عشق و محبت را در وجود عاشق سرشار می‌کند و او
را محو در وجود معشوق و محبوب می‌نماید. در این زیارت‌نامه، پس از بیان
صفات متعالی و ویژگی‌های بی‌مانند آن حضرت، آثار ظهور ایشان را در ضمن
عرض سلام‌ها تبیین می‌کند. زنده شدن معنوی مؤمنان و عزیز شدن آنان،
خوار شدن کفار، جاری شدن عدالت، وحدت بین امت‌ها، پس از وجود تفرقه
و تشتت، از جمله این آثار است که با ظهور بهار خلاق و شادی بخش روزگاران
پدید خواهد آمد.

ای دل بشارت می‌دهم خوش روزگاری می‌رسد

یا درد و غم طی می‌شود یا شهر یاری می‌رسد

اندیشه از سر ما مکن سر می‌شود دوران دی

شب را سحر باشد ز پی، آخر بهاری می‌رسد

ای منتظر غمگین مشوق قدری تحمل بیش‌تر

گردی به پا شد در افق، گویی سواری می‌رسد

یار همایون منظرم آخر در آید از درم

امید خوش می‌پرورم زین نخل، باری می‌رسد

نمونه‌های دیگر از ذکرهای عرض سلام یا مضامین گوهر بار وجود دارند که

علاقه‌مندان را به کتاب شریف مفاتیح الجنان ارجاع می‌دهیم.

۸. توجه و یاد امام عصر (عج) در زمان‌های مخصوص

همه شب در این امیدم که نسیم صبح‌گاهی
 به پیام آشنایی بسنوازد آشنا را
 از جمله توصیه‌ها و سفارشات پیامبر ﷺ و ائمه معصومین در مورد تبیین
 وظایف محبان و پیروان امام غایب و منتظر، برای ایجاد پیوند عاطفی، انس
 و علاقه قلبی نسبت به آن حضرت، توجه و یادآوری آن امام در اوقاتی است که
 مخصوص آن حضرت می‌باشد.

در این اوقات مخصوص، که امام عصر (عج) به طاعت، عبادت، راز و نیاز با
 معبود مشغول است، بهترین فرصت برای عاشقان و دلدادگان ایشان است که با
 ارتباط با مولا و مرادشان، توجه و عنایتش را به خود جلب نموده و مشمول دعای
 آن حضرت گردند، زیرا در این صورت سعادت دنیوی و اخروی و رحمت الهی
 به آنان روی خواهد آورد.

نویسنده کتاب گران سنگ نجم الثاقب در خصوص زمان‌های مخصوص امام
 عصر (عج)، که مؤمنان و شیعیان آن حضرت باید در آن اوقات به امام زمان (عج)
 توجه پیدا نموده و پیوند روحی و قلبی خود را با قبله دل‌ها محکم کنند، به مواردی
 اشاره نموده که با فضیلت‌ترین آنها عبارتند از:

الف - شب‌های قدر

بسحرم دولت بیدار بنه بالین آمد
 گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد
 قدحی درکش و سرخوش به تماشای خوام
 تا ببینی که نگارت به چه آیین آمد
 مسزگانی بنده ای خلوتی نایه گشای
 که ز صحرای خشن آهوی مشکین آمد

شب‌های قدر، اوقات بروز و ظهور منزلت، میمنت و عظمت و جلالت امام عصر (عج) هستند. در این شب‌ها ملائکه الله، گروه گروه، به خدمت آن حضرت آمده، بر او سلام می‌کنند و تقدیرات الهی را که برای همه مقدر خواهد شد، بر او عرضه کنند. در روایات تأکید شده برای این که مقدرات انسان به نیکی نوشته شوند، باید آن شب‌ها را احیا کند؛ به عبادت، دعا و مناجات با خدای خویش مشغول گردد؛ از خدا بخواهد که جمیع امور او را از عمر، مال و فرزندان، عزت، صحت و توفیق اعمال خیر گرفته تا سایر اموری که در این شب مقدر خواهد شد، اصلاح نماید و نامش را جزو سعادت‌مندان قرار دهد:

... اللهم اجعل فيما تقضى و تقدر من الامر المحتوم و فيما تفرق من الامر الحكيم في ليلة القدر و في قضاء الذي لا يرد و لا يبديل ان تكتبني من حجاج بيتك الحرام المبرور و حجهم المشكور سعيمهم المغفور ذنوبهم، المكفر عنهم سيئاتهم. واجعل فيما تقضى و تقدر ان تطيل عمري و توسع علي رزقي و...

اللهم صل على محمد و آل محمد و ان تجعل اسمي في هذه الليلة في السعداء و روعي مع الشهداء و احساني في عليين و اسائتي مغفوره و ان تهب لي يقيناً تباشر به قلبي و ايماناً يذهب الشك عني...

مهم‌تر از درخواست‌ها و دعا برای خود، دعا برای امام عصر (عج) و مقدم داشتن آن حضرت است. از این رو بهترین دعا، در این شب، دعا برای طلب نصرت و اعانت امام (عج) و محفوظ ماندن آن حضرت از یلایای مختلف، به ویژه در شب بیست و سوم وارد شده که باید در همه حالات، چه در رکوع و چه در سجود، در حال قیام یا قنوت و در همه حالات، دعای سلامتی امام زمان (عج) را بخواند:

اللهم کن لولیک الحجة ابن الحسن صلواتک علیه و علی آبائه فی هذه الساعة و فی کل ساعة ولیاً و حافظاً و قائداً و ناصراً و دليلاً و عیناً حتی تسکنه ارضک طوعاً و تمتعه فیها طویلاً.

پس از دعا برای سلامتی آن حضرت، باید به ایشان توسل و استغاثه بجوید؛ درخواست شفاعت و اعانت نماید تا آنچه را که می خواهد به دست مبارک آن حضرت برایش جاری شود، به نظر انور او بگذرد؛ با تضرع و انابه درخواست نماید که نظر لطف و رأفت خود را از او بزندارد و به گونه ای اظهار محبت و مودت خود را اعلام نماید که او آنچه را که سزاوار بزرگی است در این شب با او رفتار نماید.

ب - روز جمعه

تو که روح دعایی، خود دعا کن تنقاضای ظهورت از خدا کن
بسه سوز سیئه زهرای اظهر به درگاه خدا، خود التجا کن
از چند جهت اختصاص و تعلق به امام زمان (عج) دارد؛ یکی آن که ولادت باسعادت آن حضرت در طلوع فجر روز جمعه بوده است. دیگر آن که ظهور مبارک و سرور انگیز آن حضرت در آن روز خواهد بود و انتظار فرج در روز جمعه بیش تر از روزهای دیگر است. همان گونه که در زیارت خاصه امام زمان (عج) در روز جمعه می خوانیم:

یا مولای یا صاحب الزمان، صلوات الله علیک و علی آل بیتک، هذا یوم الجمعة و هو یومک المتوقع فیه ظهورک والفرج فیه للمؤمنین علی یدیک....^۱

همچنین روز جمعه یکی از اعیاد چهارگانه است؛ به جهت این که در آن روز شریف زمین از لوث شرک، کفر و معاصی مستمگران پاک می شود؛

کلمه حق اعتلا پیدا نموده، چشم و دل مؤمنان روشن، منور، شاد و خرم می‌گردد و به تعبیر قرآن «و اشرقّت الارض بنور ربها»؛ «زمین به نور پروردگارش روشن می‌شود». سید بن طاووس از حضرت امام موسی کاظم علیه السلام روایت کرده که به محمد بن سنان فرمود:

در روز جمعه این دعا را بخوان:

«السلام عليك ايها اليوم الجديد المبارک الذي جعله الله عيداً لاوليائه
المطهرين من الدنس الخارجين من البلوى المکرورين مع اوليائه المصفين
من العکر الباذلين انفسهم في محبة اولياء الرحمن تسلياً»

سلام بر تو باد، ای روز تازه و مبارکی که خداوند آن را برای دوستان
عید گردانید. آنان که از آلودگی‌ها پاک‌شدگان‌اند و از فتنه‌ها بیرون
و رجعت‌کنندگان به اولیا و تصفیه‌شدگان از عقاید ناپاک و اعمال قبیح
و کسانی که جان‌های خود را در راه محبت اولیای الهی فدا می‌کنند.

بنابراین شایسته است که در شب و روز جمعه توجه تام و کامل خود را
معطوف آن قبله دل‌ها نموده و برای آن حضرت دعا نماییم، اگر در این
شب با تضرع و التجا به درگاه الهی برای امام عصر (عج) درخواست سلامتی
نماییم، آن جناب نیز در نزد عرش الهی، که مشغول عبادت است، برای ما
دعا می‌کند و به یقین در این صورت انسان مستغرق الطاف و رحمت‌های
او قرار می‌گیرد.^۱

ظهورم را تقاضا از خدا کن

تو فرمودی برای من دعا کن

دعایی هم تو بر احوال ما کن

مداوم عجل الله است و رد

از جمله دعاها و اعمالی که شایسته است در این روز مورد توجه قرار گیرد

عبارت‌اند از:

۱. خواندن زیارت خاصه امام زمان (عج) در روز جمعه که از مضامین بسیار عالی برخوردار است و در بخشی از آن آمده است:

السلام عليك يا حجة الله في ارضه، السلام عليك يا عين الله في خلقه،
السلام عليك يا نور الله الذي يهتدى به المهتدون و يفرج به عن المؤمنين،
السلام عليك ايها المهدب الخائف، السلام عليك ايها الولي الناصح،
السلام عليك يا سفينة النجاة، السلام عليك يا عين الحياة و....

۲. در روایات از معصومان علیهم السلام آمده است که بهترین اعمال در روز جمعه گفتن: «اللهم صل على محمد و آل محمد و عجل فرجهم» است که صد مرتبه بعد از نماز عصر روز جمعه و در بسیاری از ادعیه روز جمعه طلب نصرت و تعجیل فرج و ظهور شده است.^۱

دوست دارم یک شب جسمه صبح گردد به رسم خوش عهدی
ناگهان بشنوم ز سمت حجاز نغمه دلخوش انا المهدي (عج)

مهم ترین نکته در خواندن دعاها که باید مورد توجه قرار گیرد، صادق القول و صادق القلب بودن در هنگام خواندن ادعیه مربوط به امام زمان (عج) است. به عبارت دیگر، منتظر واقعی و عاشق صادق باید در زمان خواندن دعا به همه کلمات و جملاتی که زبانش خارج می شود توجه داشته باشد و آن را با همه وجود و صادقانه بیان کند؛ به گونه ای که اگر می گوید مرا از شهدای در رکاب آن حضرت یا از حامیان و یاران آن حضرت قرار ده، اگر همان هنگام آن قطب عالم امکان و سلالة پاک معصومان علیهم السلام ظهور نماید، به گفته هایش عمل نماید.

وقتی آن حضرت را با القابی همچون «عين الحياة» (سرچشمه زندگی)، «عين الله» (چشم خدا) و... می خواند، با همه وجود و عمق دل به آن معتقد باشد.

در این صورت است که ارتباط واقعی بین عاشق و معشوق برقرار می‌شود و می‌تواند منشأ برکات بزرگ در زندگی انسان گردد.

ج - عصر روز دوشنبه و پنج‌شنبه

از اوقاتی که اعمال بندگان به امام (عج) عرضه می‌شود و آن حضرت از وضعیت کارنامه آنان مطلع می‌گردد، عصر روزهای دوشنبه و پنج‌شنبه است. این امر مخصوص دوره امامت امام زمان (عج) نیست، بلکه در عصر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و همه ائمه علیهم السلام اعمال پیروان بر آنان عرضه می‌شد و در این باره اخبار و روایات فراوانی وارد شده است. شیخ طبرسی در ذیل آیه شریفه «وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ» (توبه: ۱۰۵) آورده است: «اصحاب ما روایت کردند که اعمال امت بر پیامبر صلی الله علیه و آله در هر دوشنبه و پنج‌شنبه عرضه می‌شود و پیامبر صلی الله علیه و آله به آنها آگاه می‌گردد. مقصود از سخن خداوند که در آیه بالا که فرمود: «والمؤمنون» آنها هستند.»

ائمه علیهم السلام نیز در ذیل آیه مذکور، شیعیان را سفارش نموده‌اند به حیا نمودن از این که اعمال قبیح آنان به پیامبر صلی الله علیه و آله و آنان عرضه شود.^۱

سید بن طاووس پس از نقل روایات در کشف المحججه به فرزندش وصیت نمود: «حاجات خود را در هر دوشنبه و پنج‌شنبه، بر حضرت حجت (عج) پس از عرض سلام و صلوات، عرضه کن».^۲

و خلاصه این که بر محبان و پیروان آن حضرت لازم است که بر اعمال خود، در طول هفته، مواظبت و مراقبت نمایند و بدانند که همه حرکات و سکنات آنان به خدا، پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه معصوم علیهم السلام عرضه می‌شود و آنان از کردار ما آگاه می‌گردند.

۱. نجم الثاقب، میرزا حسین نوری، طبرسی، ص ۸۲۴.

۲. همان، ص ۸۲۷.

د - شب و روز نیمه شعبان

گفتند خلائق که تویی یوسف ثانی

چون نیک بدیدم، به حقیقت به از آنی

شیرین تر از آنی به شکر خنده که گویم

ای خسرو خوبان که تو شیرین زمانی

از اوقات خاصه ارتباط و معطوف نمودن توجهات به امام زمان (عج)، شب

و روز نیمه شعبان است؛ زیرا شبی است که خداوند آن نعمت عظیم را به بندگانش

عطا فرمود و پیامبر ﷺ نیز امت را به ولادت آن حضرت و برکات وجودش در

این روز بشارت داد.

همچنین از شب‌هایی است که بنا به روایتی از رسول خدا ﷺ روزی‌ها در آن

روز تقسیم و اجل‌ها در آن نوشته می‌شود. در روایت دیگر آمده که در شب

نیمه شعبان ارواح همه انبیا به زیارت حضرت سیدالشهدا ﷺ می‌آیند.

حضرت حجت (عج) نیز با آنان ملاقات و مصافحه می‌نماید و این همه،

از عظمت این شب است.^۱

بنابراین شایسته است در این شب بسیار بزرگ و مبارک، انسان توجه

خود را نسبت به امام زمان (عج) مضاعف نماید تا مشمول دعای آن حضرت

واقع گردد.

از اعمال بسیار مهم در این شب، خواندن این دعاست که به منزله زیارت امام

زمان (عج) می‌باشد:

اللهم بحق ليلتنا و مولودها و حجتك و موعودها التي قرنت الي فضلها

فضلاً قنت كلمتك صدقاً و عدلاً لا مبدل كلياته...^۲

۱. مفاتیح الجنان، باب اعمال نیمه شعبان.

۲. مفاتیح الجنان.

۹. رعایت آداب مخصوص در برخی اوقات

از جمله وظایف شیعه در زمان غیبت این است که در تمام اوقات به یاد مولا و امام زمان خود باشد؛ لحظه‌ای از توجه و یاد او غفلت ننماید تا بتواند حالات، رفتار و حرکات خود را در جهت رضایت و میل ولی عصر (عج) تنظیم نماید و مصداق این فراز از جامعه کبیره باشد که خطاب به ائمه علیهم‌السلام می‌گوید:

و مقدمکم امام طلبی و حوائجی و ارادتی فی کل احوالی و اموری.^۱

در روایاتی که از معصومان علیهم‌السلام وارد شده، آدابی را برای توجه و متذکر شدن امام زمان (عج) در برخی از اوقات بیان نموده‌اند که به چند مورد آن اشاره می‌شود.

۱. توجه و یاد امام زمان (عج) و شهادت به امامت آن حضرت هنگام خوابیدن در شب؛

۲. متذکر شدن ولی عصر (عج) هنگام نماز شب و درخواست سلامتی و تعجیل در فرج آن حضرت؛ چرا که امام زمان (عج) دعای شیعیان را در مناجات شبانه‌اش می‌شنود. همان‌گونه که امام (عج) در توفیق شریف خود به شیخ مفید رحمته‌الله فرمود: «فقد کنا نظرننا مناجاتک...»؛ «ما به مناجات‌های تو نظر و توجه می‌کنیم».^۲

بنابراین باید به امام عصر (عج) بگوییم:

دوش در حلقه ما قصه گیسوی تو بود

تا دل شب سخن از سلسله موی تو بود

دل که از ناوک مژگان تو در خون می‌گشت

باز مشتاق کمان‌خانه ابروی تو بود

۱. مفاتیح الجنان، زیارت جامعه کبیره.

۲. سایت راسخون به نقل از کتاب احتجاج طبرسی.

۱۰. تقدیم هدایا به حضرت ولی عصر (عج)

گر نثار قدم یار گرامی نکنم گوهر جان، به چه کار دگرم باز آید؟
از نشانه‌های عشق و محبت به ولی عصر (عج)، اهدای هدایا به محضر پرمهر
آن حضرت است.

تقدیم هدایای نفیس و ارزشمند، بهترین راه برای تحکیم پیوند معنوی
و عاطفی با محبوب و مولای خود می‌باشد.

ارسال هدایا از سوی محب برای محبوب، به دلایل مختلفی صورت می‌گیرد
که از جمله آنها عبارت‌اند از:

۱. اظهار مراتب عشق و محبت نسبت به معشوق و محبوب خود؛
۲. یادآوری نمودن محبوب که او را منظور نظر و مرحمت خود داشته باشد؛
۳. درازای هدیه، انعام و عطیه‌ای از طرف محبوب و مولای خود دریافت کند؛
۴. اگر محبوب و مولا از او نگرانی یا تکدر خاطر می‌دارد، آن را رفع و رابطه
خود را با او اصلاح نماید؛
۵. صرفاً برای افزایش عشق و محبت و مودت نسبت به مولا و محبوب خود
آن را تقدیم می‌کند تا رضایت کامل او را جلب نماید؛ بدون هیچ طمع و جلب
منفعت برای خود.

اگر عبد برای مولای خود و عاشق برای معشوق خود هدیه‌ای خالصانه و از
روی صداقت و عشق محض تقدیم نماید، این نوع هدیه با ارزش‌ترین و
گواراترین هدایا محسوب می‌شود. بنابراین منتظر عاشق، که در دوران فراق و
هجرت از معشوق خود به سر می‌برد، باید هر چند وقت با تقدیم هدایای ارزشمند
که از سر اخلاص و بی‌ریایی انجام می‌گیرد، محبت و مودت خود را به مولا و
مقتدای خود یعنی حضرت قائم (عج) اظهار و ابراز نماید تا ان شاء الله مورد
توجه، محبت و مکرمت آن حضرت، که ولی نعمت همه انسان‌هاست، واقع شود؛

چرا که بخشش، کرامت، لطف و عنایت، عادت همیشگی این خاندان جلیل القدر است. «عادتکم الاحسان و سجیتکم الکریم»^۱.

البته نباید از این نکته غفلت نمود که واسطه و وسیله آن هدایا و بلکه همه آنچه که به عنوان روزی خدا در اختیار ماست، آن حضرت می‌باشند.

همان‌گونه که در دعا می‌خوانیم: «بیمنه رزق الوری»، به برکت وجود اوست که به همه مخلوقات روزی داده می‌شود. حال شایسته است به امام زمان (عج)، آن محبوب دل‌ها، تقدیم کنیم که لایق آن وجود مقدس باشد؟ به قول شاعر:
من چه در پای تو ریزم که سزاوار تو باشد؟

سر و جان را نتوان گفت که مقداری هست

در روایات آمده است که بهترین و ارزشمندترین هدایا، هدایایی است که از سنخ نور و ملکوت باشند؛ مانند عبادات و اعمال خیر از قبیل نماز، روزه، حج، صدقات، قرائت قرآن و...

الف - اهدای نماز

بافضیلت‌ترین اعمال برای هدیه نمودن به محضر صاحب عصر و قطب عالم امکان، نماز هدیه است. برای تقرب و توسل به امام عصر (عج) نماز هدیه باید با اخلاص کامل واقع شود تا صاحب هدیه نیز مشمول عنایات الطاف و ادعیه حضرت حجت (عج) قرار گیرد. به یقین، در این صورت، طاعات و عباداتش مورد قبول خداوند تبارک و تعالی قرار خواهد گرفت.

سید بن طاووس در کتاب جمال الاسبوع از ائمه علیهم‌السلام روایت نموده است:

کسی که ثواب نماز قریضه یا نافله خود را برای پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و ائمه معصومین علیهم‌السلام قرار دهد، خداوند ثواب نماز او را بسیار زیاد می‌گرداند؛ به حدی که در زمان مفارقت روح از بدنش، به او گفته می‌شود دلت خوش

باد و چشمت روشن، به خاطر آنچه را که خدای برای تو مهیا کرده و گوارا

باد بر تو به خاطر نعمت‌هایی که به آنها رسیدی.^۱

در ادامه روایت آمده است که راوی از امام علیه السلام پرسید: «چگونه نماز را هدیه

می‌کنند؟» امام علیه السلام فرمود: «فرد نیت کند ثواب نماز خود را برای پیامبر صلی الله علیه و آله یا هر

امامی که می‌خواهد و نماز را آغاز کند؛ مانند نماز فریضه و بعد از هر دو رکعت

نماز هدیه این دعا خوانده می‌شود:

اللهم ان هاتین الرکعتین هدیه منی الی عبدک و ابن عبدک و ولیک و ابن

ولیک سبط نبیک فی ارضک و حجتک علی خلقک یا ولی المؤمنین.

ب - اهدای صدقات

لازمه عشق و محبت به اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام به ویژه به امام عصر (عج)،

فدا کردن همه هستی در راه حفظ و سلامتی آنان است؛ همچنان که در دوران

پیامبر صلی الله علیه و آله و همه معصومان علیهم السلام، عاشقان و دلدادگانی بودند که همانند پروانه‌ای

گرد شمع وجودشان می‌چرخیدند؛ با جهاد مالی، زبانی و جانی در راه اهداف

آنان، همه هستی خود را به انبیا و اولیای الهی اهدا می‌کردند و به زبان بی‌زبانی

این شعر را می‌سرودند:

جان چه باشد که نثار قدم دوست کنم

این متاعی است که هر بی‌سر و پایی دارد

در دوران معاصر، که امام عصر (عج) در پس پرده غیبت به سر می‌برد

و از طرف دشمنان مورد تهدید می‌باشد، عاشقان وجود مقدس او و منتظران

قدوم مبارکش باید از هر طریق ممکن برای حفظ و سلامتی وجود مبارکش

تلاش کنند. بنابراین انسان برای کسی که دوستش دارد و حفظ وجودش را مهم

و با ارزش می‌داند، صدقه می‌دهد؛ برای نمونه، انسان برای سلامتی خود،

۱. پیوند معنوی در ساحت قدس مهدوی، ص ۲۳۵.

فرزندان، پدر و مادر در حالت عادی، هنگام سفر، وقت بیماری و... صدقه دهد، چون وجودشان گرامی و عزیز و صحت و سلامتی آنان برایش بسیار مهم است. عالم جلیل‌القدر میرزا حسین طبرسی نوری، در کتاب معروف و نفیس خود، درباره فلسفه صدقه دادن برای سلامتی وجود امام عصر (عج)، می‌نویسد:

بر اساس برهان عقل، نقل و وجدان، هیچ نفسی عزیزتر و گرامی‌تر از وجود مقدس امام عصر (عج) نیست؛ حتی وجود خود انسان، اگر این‌گونه نباشد، در ایمان، ضعف و نقصان و در اعتقاد، خلل و سستی است. پیامبر اسلام ﷺ فرمودند: «هیچ بنده‌ای ایمان نیاورد تا این که من نزد او از خودش محبوب‌تر باشم و خاندانم از خاندان خودش نزد او محبوب‌تر باشند.» چگونه چنین نباشد و حال آن که وجود، حیات، دین، عقل، صحت، عافیت و سایر نعمت‌های ظاهری و باطنی تمام موجودات از پرتو آن وجود مقدس و اوصیای اوست و چون ناموس عصر، مدار دهر، منیر آفتاب، صاحب این قصر و بارگاه، سبب آرامی زمین، سیر افلاک و رونق دنیا در این اعصار، حضرت حجت (عج) می‌باشند، جامه صحت و عافیت، اندازه قامت موزون آن نفس مقدس و شایسته قدمعتدل آن ذات اقدس است.^۱

ج - انجام سایر اعمال و عبادات

انجام اعمال و عباداتی مانند حج عمره به نیابت از امام زمان (عج) و قرائت قرآن و نثار نمودن ثواب آن برای حضرت بقیه الله الاعظم (عج)، از جمله وظایف منتظران و پیروان ایشان است. از امام صادق علیه السلام روایت است که فردی از آن حضرت درباره ثواب ختم قرآن برای پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام سؤال نمود. آن حضرت فرمود: «در ازای این کار در روز قیامت با پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام خواهی بود.»

پس وظیفه و تکلیف مسلمان واقعی، که به مولای خود عشق می‌ورزد، این است که در هر عملی و عبادتی به یاد محبوب و مولای خود باشد؛ از اهدای پاک‌ترین و خالصانه‌ترین هدایا به آن حضرت دریغ ننماید و دعا و راز دل گفتن و زمزمه با امام عصر (عج) را وارد زبان خود سازد.

امامان عاشق روی تو بودند	به یاد طره موی تو بودند
در آن سوز و گداز نیمه شب‌ها	ز جان و دل، دعا گوی تو بودند

فصل سوم

انتظار در کلام ولایت

۱. فرهنگ انتظار در کلام امام خمینی

امام خمینی، از بارزترین اندیشمندانی است که توانست با تفسیر درست از انتظار منجی و عمل به آن به عنوان یک منتظر حقیقی، راهی برای برون رفت جامعه از بن بست‌های عصر غیبت باز نماید. در طول یازده قرنی که از آغاز غیبت کبرای امام عصر (عج) می‌گذرد، هنوز فقیه، فیلسوف و متکلمی به اندازه امام، در این امر تأثیرگذار نبوده است. رویکرد امام به انتظار و مهدویت را می‌توان در این موارد مطرح ساخت:

الف - تبیین مفهوم انتظار فرج

امام راحل با طرح اندیشه تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و تلاش خستگی‌ناپذیر در راه تحقق این آرمان، به «انتظار» معنا و مفهوم تازه‌ای بخشید و قرائتی جدید از رسالت شیعیان در برابر حجت خدا مطرح ساخت. مفهوم «انتظار» که قرن‌ها با سکون و سکوت و در جا زدن مترادف شمرده می‌شد، در نگاه امام مفهومی دیگر یافت. انتظار در ادبیات امام یک واژه بی‌رنگ نیست، بلکه یک فرهنگ است؛ فرهنگی که راهبرد مسلمانان را در عصر غیبت سمت و سو می‌بخشد. در این نگاه، انتظار، فرسودگی، یازنشستگی و وادادگی انسان‌های منفعل نیست، انتظار، مخرب و مخدر و افیون توده‌ها نیست، بلکه انتظار منجی در پهنه معرفتی ایشان روح اجتماع و موتور محرک ملت‌هاست.

امام علیه السلام حکومت جمهوری اسلامی را مقدمه‌ای برای بیداری جهان اسلام از بردگی مدرن می‌داند و انتظار ظهور حجت را استمرار اقتدار اسلام تبیین می‌کند: ما همه انتظار فرج داریم و باید در این انتظار خدمت بکنیم. انتظار فرج، انتظار قدرت اسلام است و ما باید کوشش کنیم تا قدرت اسلام در عالم تحقق پیدا کند.^۱

ایشان با تفسیر نگرش منفعلانه و ایستا از انتظار، بر تفسیر پویا از این آموزه تأکید داشت و می‌فرمود:

این طور نیست حالا که ما منتظر ظهور امام زمان هستیم، پس دیگر بنشینیم تو خانه‌هایمان، تسبیح را دست بگیریم و بگوییم عجل علی فرجه. عجل با کار شما باید تعجیل بشود. شما باید زمینه را فراهم کنید برای آمدن او و فراهم کردن این است که مسلمین را با هم مجتمع کنید، همه با هم بشوید، ان شاء الله ظهور می‌کند ایشان.^۲

امام برای جلوگیری از شیوع افکار جریان انحرافی و خطرناک در خصوص انتظار که در قالب جریان انجمن حجتیه به تبلیغ و فعالیت می‌کرد به مقابله جدی با آنان برخاست و به تبیین پیامدهای سوء و مخرب این اندیشه پرداخت. ایشان در فرآزی از سخنانشان می‌فرماید:

همه انتظار داریم وجود مبارک ایشان را، لکن با انتظار تنها نمی‌شود، بلکه با وضعی که بسیاری دارند، انتظار نیست. اینهایی که می‌گویند که هر علمی بلند بشود و هر حکومتی، خیال کردند که هر حکومتی باشد این برخلاف انتظار فرج است، اینها نمی‌فهمند چی دارند می‌گویند... ما اگر فرض می‌کردیم دویست تا روایت هم در این باب داشتند، همه را به دیوار می‌زدیم برای این که خلاف آیات قرآن است. اگر هر روایتی بیاید که نهی از منکر را

۱. امام خمینی، صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۳۷۴.

۲. همان، ج ۱۸، ص ۲۶۹.

بگویند نباید کرد، این را باید به دیوار زد، این گونه روایت قابل عمل نیست. یک دسته دیگری بودند که انتظار فرج را می گفتند این است که ما کار نداشته باشیم به این که در جهان چه می گذرد، بر ملت‌ها چه می گذرد، بر ملت ما چه می گذرد، به این چیزها ما کار نداشته باشیم ما تکلیف‌های خودمان را عمل می کنیم، برای جلوگیری از این امور هم خود حضرت بیایند ان شاء الله درست می کنند دیگر ما تکلیفی نداریم، تکلیف ما همین است که دعا کنیم ایشان بیایند و کاری به کار آنچه در دنیا می گذرد یا در مملکت خودمان می گذرد نداشته باشیم. اینها هم یک دسته‌ای، مردمی بودند که صالح بودند. یک دسته‌ای می گفتند که خوب باید عالم بر معصیت بشود تا حضرت بیاید ما باید نهی از منکر نکنیم، امر به معروف هم نکنیم تا مردم هر کاری می خواهند بکنند، گناه‌ها زیاد بشود که فرج نزدیک بشود. یک دسته‌ای از این بالاتر بودند می گفتند باید دامن زد به گناه‌ها، دعوت کرد مردم را به گناه تا دنیا پر از جور و ظلم بشود و حضرت (سلام الله علیه) تشریف بیاورند. این هم یک دسته‌ای بودند که البته در بین این دسته منحرف‌هایی هم بودند، اشخاص ساده لوح هم بودند، منحرف‌هایی هم بودند که برای مقاصدی، به این دامن می زدند. یک دسته دیگری بودند که می گفتند که هر حکومتی اگر در زمان غیبت محقق بشود، این حکومت باطل است و برخلاف اسلام است. آنها مغرور بودند، آنهایی که بازیگر نبودند مغرور بودند به بعضی روایاتی که وارد شده است بر این امر که هر علم‌ی بلند بشود قبل از ظهور حضرت، آن علم، علم باطل است آنها خیال کرده بودند که نه، هر حکومتی باشد، در صورتی که آن روایات که هر کس علم بلند کند علم مهدی، به عنوان مهدویت بلند کند... ما اگر دستمان می رسید قدرت داشتیم باید برویم تمام ظلم و جورها را از عالم برداریم، تکلیف شرعی ماست منتها ما نمی توانیم؛ اینی که هست این است که حضرت عالم را پر می کند از عدالت، نه شما دست بردارید از این تکلیفتان، نه اینکه شما دیگر تکلیف ندارید.

ولهذا می بینید فساد در آن وقت بود و حالا هم هست و تا آخر هم خواهد بود
بله، در زمان حضرت صاحب (سلام الله علیه) حکومت واحد می شود، قدرت
حکومت... عدالت یک عدالت اجتماعی در همه عالم می آید. اما نه این که
انسان ها بشوند یک انسان دیگر، انسان ها همان ها هستند که یک دسته شان
خوبند، یک دسته شان بد، منتها آنهایی که بد هستند دیگر نمی توانند که
کارهای خلاف بکنند. یکی می خواهد که بیاید احیاء کند این افکار را و من
امیدوارم که ان شاء الله حضرت بقیة الله زودتر تشریف بیاورند و این
طیب و واقعی بشر، با آن دم مسیحائی خود اصلاح کند اینها را.
از غیبت صغری تا کنون که هزار و چند صد سال می گذرد و ممکن است
صد هزار سال دیگر بگذرد و مصلحت اقتضا نکند که حضرت تشریف
بیاورده، در طول این مدت مدید احکام اسلام باید زمین بماند و اجرا
نشود؟ و هر که هر کاری خواست بکند؟ هر ج و هر ج است؟! قوانینی که
پیغمبر اسلام در راه بیان و تبلیغ و نشر و اجرای آن بیست و سه سال
زحمت طاقت فرسا کشید فقط برای مدت محدودی بود؟ آیا خدا اجرای
احکامش را محدود کرد به دویست سال؟ و پس از غیبت صغری اسلام
دیگر همه چیزش را رها کرده است؟ اعتقاد به چنین مطالبی یا اظهار آنها
بدتر از اعتقاد و اظهار منسوخ شدن اسلام است. معنای نداشتن حکومت
این است که تمام حدود و ثغور مسلمین از دست برود، و ما بایستی حالی
دست روی دست بگذاریم که هر کاری می خواهند بکنند؟ و ما اگر کارهای
آنها را امضاء نکنیم رد نمی کنیم، آیا باید اینطور باشد؟ یا این که حکومت
لازم است و اگر خدا شخص معینی را برای حکومت در دوره غیبت تعیین
نکرده است لکن آن خاصیت حکومتی را که از صدر اسلام تا زمان حضرت
صاحب (عج) موجود بود برای بعد از غیبت هم قرار داده است.

ب - تبیین وظایف منتظران

در نگاه راهبردی امام به آموزه انتظار، منتظر از پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی شانه خالی نمی‌کند، زیرا خود را در ایجاد زمینه ظهور دارای نقش و وظیفه می‌داند تا حدی که برای تشکیل حکومت دینی احساس تکلیف می‌نماید. امام برای تبیین وظایف منتظران ابتدا به تشریح آموزه‌های دینی مانند ضرورت مبارزه با ظلم، برقراری عدالت، لزوم خودسازی و مراقبت از اعمال و رفتار و فداکاری برای ائمه و یاری آنان در راه مبارزه با ستمگران می‌پردازد و سپس وظایف زیر را گوشزد می‌کند:

۱. **وظیفه فعلی شرعی الهی:**

و امیدوارم که ان شاء الله برسد روزی که آن وعده مسلم خدا تحقق پیدا کند و مستضعفان مالک ارض بشوند. این مطلب وعده خداست و تخلف ندارد، منتها آیا ما درک کنیم یا نکنیم، آن به دست خداست. ممکن است در یک برهه کمی وسایل فراهم بشود و چشم ما روشن بشود به جمال ایشان. این چیزی که ما در این وقت، در این عصر وظیفه داریم، این مهم است. همه انتظار داریم وجود مبارک ایشان را، لکن با انتظار تنها نمی‌شود، بلکه با وضعی که بسیاری دارند، انتظار نیست. ما باید ملاحظه وظیفه فعلی شرعی الهی خودمان را بکنیم و باکی از هیچ امری از امور نداشته باشیم. کسی که برای رضای خدا ان شاء الله مشغول انجام وظیفه است، توقع این را نداشته باشد که مورد قبول همه باشد، هیچ امری مورد قبول همه نیست، کار انبیا هم مورد قبول همه نبوده است، لکن انبیا به وظایفشان عمل کردند و قصور در آن کاری که به آنها محول شده بود نکردند، گرچه مردم - بسیاری - اکثراً گوش ندادند به حرف انبیا. ما هم آن چیزی که وظیفه‌مان هست عمل می‌کنیم و باید بکنیم، گرچه بسیاری از آن عمل ناراضی باشند یا بسیاری هم کارشکنی بکنند.^۱

۲. خاکمیت توحید و عدالت:

ما منتظران مقدم مبارکش، مکلف هستیم تا با تمام توان کوشش کنیم تا قانون عدل الهی را در این کشور ولی عصر (عج) حاکم کنیم. مهدی منتظر (عج) در لسان ادیان و به اتفاق مسلمین از کعبه تدا سر می‌دهد و بشریت را به توحید می‌خواند. همه فریادها را از کعبه و مکه سر می‌دهند و ما باید از آنها تبعیت کنیم و ندای توحید کلمه و کلمه توحید را از آن مکان مقدس سر دهیم.^۱

۳. مبارزه با ظلم و ستم:

ارزش دارد که انسان در مقابل ظلم بایستد و مشتش را گره کند و توی دهن آنان بزند و نگذارد که این قدر ظلم زیاد بشود، این ارزش دارد... ما تکلیف داریم، ما اگر بتوانیم جلوی ظلم را بگیریم، تکلیفمان است؛ ضرورت اسلام و قرآن ما را تکلیف کرده است که باید برویم این کار را بکنیم... فراهم کردن اسباب این است که کار را نزدیک کنیم، کار را همچو بکنیم که مهیا بشود عالم برای آمدن حضرت مهدی [عج].^۲

۴. آمادگی و مهیا شدن:

ما باید در این طور روزها (نیمه شعبان) و در این طور ایام الله توجه کنیم که خودمان را مهیا کنیم از برای آمدن آن حضرت... ما باید خودمان را مهیا کنیم از برای اینکه اگر چنانچه موفق شدیم ان شاء الله به زیارت ایشان، طوری باشد که رؤسفید باشیم پیش ایشان. تمام دستگاه‌هایی که الان به کار گرفته شده‌اند در کشور ما و امیدوارم که در سایر کشورها هم توسعه پیدا بکند، باید توجه به این معنا داشته باشند که خودشان را مهیا کنند برای ملاقات حضرت مهدی (عج)، خدا همه ما را موفق کند به

۱. همان، ج ۱۸، ص ۱۸.

۲. همان، ج ۲۰، ص ۱۹۸ و ۱۹۹.

خدمت ایشان و به خدمت به اسلام و به خدمت به کشور... خودمان ما باید در این طور روزها و در این طور ایام الله، توجه کنیم که خودمان را مهیا کنیم از برای آمدن آن حضرت، من نمی توانم اسم رهبر روی ایشان بگذارم. بزرگ تر از این است. نمی توانم بگویم که شخص اول است؛ برای اینکه دومی در کار نیست. ما ایشان را نمی توانیم با هیچ تعبیری تعبیر کنیم؛ الا همین «مهدی موعود». ما باید خودمان را مهیا کنیم از برای این که اگر موفق شدیم ان شاء الله به زیارت ایشان، طوری باشد که رؤسفید باشیم پیش ایشان.^۱

۵. تهذیب نفس و مراقب بر اعمال:

نامه اعمال ما می رود پیش امام زمان (عج) هفته ای دو دفعه (به حسب روایت). من می ترسم ما که ادعای این را داریم که تبع این بزرگوار هستیم، شیعه این بزرگوار هستیم، اگر نامه اعمال ما را ببینند و می بینند که تحت مراقبت خداست، نعوذ بالله شرمنده بشود... من خوف دارم که کاری نکنیم که امام زمان (عج) پیش خدا شرمنده بشود. که اینها شیعه تو هستند، این کار را می کنند. نکند یک وقت خدای نخواستہ یک کاری از ماها صادر بشود که وقتی نوشته برود، نوشته هایی که ملائکه الله مراقب ما هستند، رقیب هستند، هر انسانی رقیب دارد و مراقبت می شود، ذره هایی که بر قلب های شما می گذرد رقیب دارد، چشم ما رقیب دارد، گوش ما رقیب دارد، زبان ما رقیب دارد، قلب ما رقیب دارد، کسانی که مراقبت می کنند اینها را، نکند که خدای نخواستہ از من و شما و سایر دوستان امام زمان (عج) یک وقت چیزی صادر بشود که موجب افسردگی امام زمان (عج) باشد.^۲

۱. همان، ج ۷، ص ۲۰۲-۲۰۳.

۲. همان، ج ۱۲، ص ۲۰۷-۲۱۰.

باید متوجه باشید مبدا از این اختیاراتی که حالا پیدا کرده‌اید و از این قدرت که الآن پیدا کردید و (از) زیر بار آن قدرت ظالم بیرون رفتید، خودتان یک قدرت ظالمه باشید و به برادران خودتان تعدی کنید.^۱

۶. ایثار و فداکاری:

آن روزی که ان شاء الله تعالی مصلح کل ظهور نماید، گمان نکنید که یک معجزه شود و یک روزه عالم اصلاح شود، بلکه با کوشش‌ها و فداکاری‌ها، ستمکاران سرکوب و منزوی می‌شوند.^۲

ج - توصیه‌ها و سفارشات و امیدوار ساختن به ظهور

امام که با نفس مسیحایی و ترمیم صحیح فرهنگ مهدوی بزرگ‌ترین تحویل معنوی را ملت پدید آورد، برای حفظ و عمق بخشیدن به آن ضمن سفارش به مراقبت بر اعمال و رفتار و تلاش در راه کسب رضایت امام عصر (عج)، دائماً روح امید به فرج و گشایش را در آنان می‌دمید و همواره آرزو می‌کرد جمهوری اسلامی به انقلاب آن حضرت متصل گردد. امام در این رابطه سخنان ارزشمندی را از خود به یادگار گذاشت که به قراذهایی از آن اشاره می‌کنیم:

۱. انقلاب اسلامی، نقطه شروع انقلاب بزرگ جهانی:

انقلاب مردم ایران، نقطه شروع انقلاب بزرگ جهانی اسلام به پرچمداری حضرت حجت (ارواحنا فداه) است که خداوند پر همه مسلمانان و جهانیان منت نهد و ظهور و فرجش را در عصر حاضر قرار دهد.^۳ من امیدوارم که این کشور با همین قدرت که تا اینجا آمده است و با همین تعهد و با همین بیداری که از اول قیام کرده است و تا اینجا رسانده است، باقی باشد این نهضت و این انقلاب و قیام تا صاحب اصلی ان شاء الله

۱. همان، ج ۱۲، ص ۲۱۰.

۲. همان، ج ۳۱، ص ۴۲۷.

۳. همان، ج ۲۱، ص ۳۲۷.

بیاید و ما و شما و ملت ما، امانت را به او تسلیم کنیم... امید است که این انقلاب جرقه و بارقه‌ای الهی باشد که انفجاری عظیم در توده‌های زیر ستم ایجاد نماید و به طلوع فجر انقلاب مبارک حضرت بقیة الله ارواحنا له الفدا منتهی شود.^۱

۲. آینده امیدبخش:

جنبشی که از طرف مستضعفان و مظلومان جهان علیه مستکبران و زورمندان شروع شده و در حال گسترش است امیدبخش آتیه روشن است و وعده خداوند تعالی را نزدیک و نزدیک‌تر می‌نماید. گویی جهان مهیا می‌شود برای طلوع آفتاب ولایت از افق مکه معظمه و کعبه آمال محرومان و حکومت مستضعفان.^۲

دست عنایت خدای تبارک و تعالی بر سر این ملت کشیده شده است و ایمان آنها را تقویت فرموده است که یکی از علایم ظهور بقیة الله (ارواحنا الفدا) است.^۳

سلام بر ملت بزرگ ایران که با فداکاری و ایثار و شهادت، راه ظهور را هموار می‌کنند.^۴

۳. کسب رضایت امام زمان (عج):

ما حضرت مهدی (عج) را یکی از افرادی می‌دانیم که تابع اسلام است، تابع پیغمبر اسلام است، لکن تابعی است که نور چشم پیغمبر اسلام است و اجرا می‌کند این مطالبی را که حضرت رسول اکرم ﷺ فرموده است.^۵

۱. همان، ج ۱۵، ص ۲۳۰.

۲. همان، ج ۱۶، ص ۱۳۰.

۳. همان، ج ۱۷، ص ۴۸۰.

۴. همان، ج ۲۱، ص ۳۲۵.

۵. همان، ج ۱۳، ص ۳.

و باید ماها و شماها طوری رفتار کنیم که رضایت آن بزرگوار را که رضایت خداست به دست بیاوریم.^۱

۴. عشق و ارادت خالصانه به امام زمان (عج):

امام خمینی علیه السلام چون خیل منتظران چشم به راه، از سر صدق و خلوص بر امام منتظر و عاشقان منتظر آن عزیز غایب از نظر، سلام و درود می فرستد و می فرماید:
با سلام و درود به پیشگاه مقدس مولود تیمه شعبان و آخرین ذخیره امامت حضرت بقیه الله «ارواحنا فداه» و یگانه دادگستر ابدی و بزرگ پرچمدار رهایی انسان از قیود ظلم و ستم استکبار، سلام بر او و سلام بر منتظران واقعی او، سلام بر غیبت و ظهور او، و سلام بر آنان که ظهورش را با حقیقت درک می کنند و از جام هدایت و معرفت او لبریز می شوند.^۲

۲. فرهنگ انتظار در کلام رهبری

سخنان گهربار مقام معظم رهبری در خصوص مهدویت و انتظار مجموعه‌ای غنی از معارف مهدوی است که منتظران حقیقی و عاشقان راستین امام (عج) می توانند با بهره‌مندی از آن نسبت به وظیفه خود آشنایی کامل پیدا نموده و مسیر پیروی را به سلامت طی نمایند.

معظم له در بیانات ارزشمند خود به تبیین مفهوم و فلسفه انتظار و آثار و بزرگات و ظایف منتظران پرداخته که به قراذهایی از آن اشاره می کنیم:

الف - مفهوم انتظار فرج

معنای انتظار فرج به عنوان عبارة اخراى انتظار ظهوره، این است که مؤمن به اسلام، مؤمن به مذهب اهل بیت علیهم السلام و وضعیتی را که در دنیای واقعی وجود دارد، عقده و گره در زندگی بشر می شناسد... امام زمان (علیه الصلاة والسلام)

۱. همان، ج ۱۴، ص ۸۷.

۲. همان، ج ۲۱، ص ۳۳۵.

برای اینکه فرج برای همه بشریت به وجود بیاورد، ظهور می‌کند که انسان را از فروبستگی نجات بدهد؛ جامعه بشریت را نجات بدهد؛ بلکه تاریخ آینده بشر را نجات بدهد. انتظار فرج یعنی قبول نکردن و رد کردن آن وضعیتی که بر اثر جهالت انسانها، بر اثر اغراض بشر بر زندگی انسانیت حاکم شده است. این معنی انتظار فرج است.^۱

... انتظار فرج، انتظار دست قاهر قدرتمند الهی ملکوتی است که باید بیاید و با کمک همین انسانها سیطره ظلم را از بین ببرد و حق را غالب کند و عدل را در زندگی مردم حاکم کند و پرچم توحید را بلند کند؛ انسانها را ببنده واقعی خدا بکند. باید برای این کار آماده بود... انتظار معنایش این است. انتظار حرکت است؛ انتظار سکون نیست؛ انتظار رها کردن و نشستن برای اینکه کار به خودی خود صورت بگیرد، نیست. انتظار حرکت است. انتظار آمادگی است. ... انتظار فرج یعنی کمر بسته بودن، آماده بودن، خود را از همه جهت برای آن هدفی که امام زمان (علیه الصلاة والسلام) برای آن هدف قیام خواهد کرد، آماده کردن. آن انقلاب بزرگ تاریخی برای آن هدف انجام خواهد گرفت. و او عبارت است از ایجاد عدل و داد، زندگی انسانی، زندگی الهی، عبودیت خدا؛ این معنای انتظار فرج است.^۲

ب - برداشت غلط از انتظار

- این که در روایات ما وارد شده است که افضل اعمال امت انتظار فرج است یعنی چه؟ مگر انتظار چیست؟ انتظار ظهور حضرت ولی الله الاعظم (ارواحنا فداه) مگر چه مضمون و چه معنایی در بطن خود دارد که این قدر دارای فضیلت است یک معنای انحرافی در باب انتظار که خوشبختانه امروز از آن فهم و برداشت غلط اثر چندانی نیست. کسانی که

۱. دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت نیمه شعبان، ۱۳۸۴/۶/۲۹.

۲. دیدار اقشار مختلف مردم در روز نیمه شعبان، ۱۳۸۷/۵/۲۷.

مفروض و یا نادان بودند این طور به مردم یاد داده بودند که انتظار یعنی این که شما از هر عمل مثبت و از هر اقدام و هر مجاهدت و هر اصلاحی دست بکشید و منتظر بمانید تا صاحب عصر و زمان خودش بیاید و اوضاع را اصلاح کند و مقاسد را برطرف نماید.

انقلاب این منطق و معنای غلط و برداشت باطل را یا کم رنگ کرده و یا از بین برده. پس بحمدالله این معنا امروز در ذهن جامعه مان نیست. اما معنای صحیح انتظار دارای ابعاد است که توجه به این ابعاد برای کسی که می داند در فرهنگ اسلام و شیعه چه قدر به انتظار اهمیت داده شده بسیار جالب است. «یک بعد این است که انتظار به معنای قانع نشدن به وضع موجود است «انتظار داریم» یعنی هر چه خیر و عمل خوب انجام دادیم و به وجود آمده کم و غیر کافی است و منتظریم تا ظرفیت نیکی عالم پر بشود. یک بعد دیگر از ابعاد انتظار دلگرمی مؤمنین نسبت به آینده است. انتظار مؤمن یعنی این که تفکر الهی - این اندیشه روشنی که وحی بر مردم عرضه کرده است - یک روز سراسر زندگی بشر را فرا خواهد گرفت. یک بعد انتظار این است که منتظر با شوق و امید حرکت بکند. انتظار یعنی امید. انتظار ابعاد گوناگون دیگری هم دارد.

ج - حقیقت روح انتظار

ما ملتی منتظر هستیم؛ ملتی که به امید پیشرفت و موفقیت اقدام و تلاش و انقلاب کرد و موفق شد. ما امروز برای انتظار باید باب به خصوصی در زندگی خود باز کنیم. حقیقتاً ملت ما باید روح انتظار را به تمام معنا در خود زنده کند. «ما منتظریم» یعنی این امید را داریم که با تلاش و مجاهدت و پیگیری این دنیایی که به وسیله دشمنان خدا و شیاطین از ظلمات جور و طغیان و ضعیف کشی و نکبت حاکمیت ستمگران و قلدبران و زورگویان پر شده است در سایه تلاش و فعالیت بی وقفه ما یک روز به

جهانی تبدیل خواهد شد که در آن انسانیت و ارزش‌های انسانی محترم است و ستمگر و زورگو و ظالم و قلدر و متجاوز به حقوق انسانها فرصت و جایی برای اقدام و انجام خواسته و هوی و هوس خود پیدا نخواهد کرد. این روشنایی در دیدگاه ما نسبت به آینده وجود دارد.

ما ملت ایران باید به این معنای انتظار بیش از گذشته تکیه کنیم؛ چون دنیای بشری به انتظاری که ما داریم محتاج است. این امیدی که در دل ملت ایران وجود داشت و در سایه آن توانست این کارهای بزرگ را انجام بدهد ملت‌های ضعیف و مظلوم دنیا امروز به این امید احتیاج دارند؛ آنها هم باید این امید را پیدا کنند. اگر پیدا کردند و نور امید در دل ملت‌ها تأیید کارهای دنیا اصلاح خواهد شد و مشکل ملت‌های مظلوم اگر نگوییم به صورت کامل به صورت معتناهی - ولو در طول چند سال - حل خواهد شد. اما اگر این امید در دل‌ها نتابد و همان طوری که شیطانها خواستند مردم مایوس باشند ملت‌ها مایوس بمانند روز به روز وضع بدتر خواهد شد.

د - فلسفه انتظار

درک مراتب معنوی و حقایق الهی در باب این قطع اعظم عالم امکان و خلیفه خدا و مظهر صفات و اسمای الهی در حد زبان و بیان و قلب و فهمی همچون من قاصر نیست. خود آنها باید درباره امام زمان سخن بگویند؛ همچنان که خود آنها باید درباره علی بن ابی طالب (علیه الصلوة والسلام) و بقیه اولیا و اصفیای دین سخن بگویند. ما همین قدر می‌دانیم که وجود مقدس امام زمان مصداق وعده الهی است. همین قدر می‌دانیم که این بازمانده خاندان وحی و رسالت علم سرافراز خدا در زمین است... او وعده الهی و مصداق لطف خدا بر انسانیت و بشریت است. او مستوره و نمونه‌ای از اولیا و اصفیا و انبیا و برجسته‌ترین بندگان خداست. او نمایشگر مبلغ فضل الهی بر بنی آدم است. اینها چیزهایی است که خود

آنان بیان فرمودند. اگر ما بتوانیم در حد فهم قاصر و ناقص خودمان رشحاتی از این گفته‌ها را درک کنیم و بفهمیم خیلی برد کرده‌ایم.

هـ- رابطه منتظران و امام قائم (عج)

ارتباط قلبی یکایک مردم مؤمن با مقام ولایت عظمی و ولی الله اعظم یکی از برکاتی است که از مشخص بودن مهدی موعود (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در عقیده مردم ما ناشی می‌شود. ما علاوه بر اعتقاد به اصل وجود مهدی و این که کسی خواهد آمد و دنیا را از عدل و داد پر خواهد کرد شخص مهدی را هم می‌شناسیم و نام و کنیه و پدر و مادر و تاریخ ولادت و کیفیات غیبت و اصحاب نزدیک و حتی بعضی از کیفیات هنگام ظهور او را نیز می‌دانیم. اگر چه آن شخصیت درخشان و خورشید تابان را در بیرون و محیط زندگی خود نمی‌بینیم و او را تطبیق نمی‌کنیم اما معرفت به حال او داریم.

رابطه بین شیعیانی که این اعتقاد را دارند با مقام ولایت و مهدی موعود یک رابطه دایمی است و چه قدر خوب و بلکه لازم است که یکایک ما قلباً هم این رابطه را با توجه و توسل و حرف زدن با آن حضرت حفظ کنیم. طبق همین زیاراتی که وارد شده و بعضاً مأثور است و به احتمال زیاد به خود معصوم علیه السلام مستند می‌باشد این رابطه قلبی و معنوی بین آحاد مردم و امام زمان (عج) یک امر مستحسن بلکه لازم و دارای اثری است؛ زیرا امید و انتظار را به طور دایم در دل انسان زنده نگه می‌دارد.

و- آثار و برکات اعتماد و امید

انتظار یکی از پربرکت‌ترین حالات انسان است؛ آن هم در انتظار دنیایی روشن از نور عدل و داد... خدای متعال به دست او سرزمین بشری و همه روی زمین را از عدالت و دادگستری پر خواهد کرد. انتظار چنین روزی را

باید داشت. نباید اجازه داد که تصرف شیطانها و ظلم و عدوان طواغیت عالم شعله امید را در دل خاموش کند. باید انتظار کشید. انتظار چیز عجیبی است و دارای ابعاد گوناگونی می باشد. یکی از ابعاد انتظار اعتماد و امیدواری به آینده و مایوس نبودن است. همین روحانتظار است که به انسان تعلیم می دهد تا در راه خیر و صلاح مبارزه کند. اگر انتظار و امید نباشد مبارزه معنی ندارد و اگر اطمینان به آینده هم نباشد انتظار معنی ندارد. انتظار واقعی با اطمینان و اعتماد ملازم است. کسی که شما می دانید خواهد آمد انتظارش را می کشید و انتظار کسی که به آمدنش اعتماد و اطمینان ندارید انتظاری حقیقی نیست. اعتماد لازمه انتظار است و این هر دو ملازم با امید است و امروز این امید امری لازم برای همه ملتها و مردم دنیا می باشد.

ز - برکات عقیده به امام زمان (عج)

این حقیقت عظیم متعلق به یک ملت و یک زمان خاص نیست؛ بلکه متعلق به بشریت است... این وعده خداست که تحقق آن را ضمانت کرده است. همه انسانهای طول تاریخ نسبت به این پدیده عظیم و شگفت آور احساس نیاز معنوی و قلبی کرده اند؛ چون تاریخ از اول تا امروز و از امروز تا لحظه طلوع آن خورشید جهانتاب با ظلم و بدی و پلیدی آمیخته بوده است. همه کسانی که از ظلمی رنج برده اند چه آنهایی که به خود آنها ظلم شده است و رنج برده اند و چه کسانی که به ستمکشی دیگران نگاه کرده اند و رنج برده اند. با یاد ولادت این منجی عظیم تاریخ و بشر در دلشان امیدی به وجود می آید. به همین خاطر شما می بینید که این حقیقت مخصوص شیعه هم نیست؛ همه ادیان و مذاهب عقیده دارند که یک منجی و یک دست مقتدر الهی در مقطعی از تاریخ خواهد آمد و در نجات بشر از ظلم و جور معجزه گری خواهد کرد. فرقی که ما شیعه ها با دیگران و بقیه فرق اسلامی و غیر اسلامی داریم این است که ما این

شخص عظیم و عزیز را می‌شناسیم، اسمش را می‌دانیم، تاریخ ولادتش را می‌دانیم، پدران و مادر عزیزش را می‌شناسیم و قضایایش را می‌دانیم؛ ولی دیگران اینها را نمی‌دانند. آنها عقیده پیدا نکردند یا باخبر نشدند و نمی‌دانند؛ ولی ما می‌دانیم. تفاوت اینجا است. به همین دلیل است که توسلات شیعه زنده‌تر و پرشورتر و بامعناتر و باجهت‌تر است...

کسانی که مغرض و یا نادان بودند این طور به مردم یاد داده بودند که انتظار یعنی این که شما از هر عمل مثبت و از هر اقدام و هر مجاهدت و هر اصلاحی دست بکشید و منتظر بمانید تا صاحب عصر و زمان خودش بیاید و اوضاع را اصلاح کند و مفسد را برطرف نماید!

یکی از ابعاد انتظار اعتماد و امیدواری به آینده و مایوس نبودن است. همین روح انتظار است که به انسان تعلیم می‌دهد تا در راه خیر و صلاح مبارزه کند. دنیا در طول تاریخ طولانی بشر ادوار سیاه و تاریکی به خود دیده است اما بدون شک یکی از تاریک‌ترین ادوار زندگی بشر و تلخ‌ترین روزگار عمومی مردم عالم همین روزگار کنونی است و این به خاطر تسلط روزافزون قدرت‌های شیطانی و بزرگ عالم بر زندگی انسان‌هاست.

ح - آثار اعتقاد به منجی

در قضیه ولادت آن بزرگوار و اعتقادی که به این حقیقت است اگر انسان در دو ناحیه و در دو جهت جستجو کند؛ آثار عظیمی را مشاهده می‌کند: اول از جهت معنوی و روحی و تقرب الی الله و جهات تکامل فردی انسان است. کسی که اعتقاد به این مسأله دارد چون با مرکز تفضلات الهی و نقطه اصلی و کانون اشعاع رحمت حق یک رابطه روحی برقرار می‌کند؛ توفیق بیشتری برای برخورداری از وسایل عزوج روحی و تقرب الی الله دارد. به همین خاطر است که اهل معنا و باطن در توسلات معنوی خود این بزرگوار را مورد توجه و نظر دائمی قرار می‌دهند و به آن حضرت

توسل می جویند و توجه می کنند. نفس پیوند قلبی و تذکر و توجه روحی به آن مظهر رحمت و قدرت و عدل حق تعالی انسان را عروج و رشد می دهد و وسیله پیشرفت انسان را - روحا و معنا - فراهم می کند.

این یک میدان وسیعی است. هر کسی در باطن و قلب و دل و جان خود با این بزرگوار مرتبط باشد بهره خودش را خواهد برد. البته توجه به کانون نور باید توجه حقیقی باشد. لقلقه زبان در این زمینه تأثیر چندانی ندارد. اگر انسان روحا متوجه و متوسل شد و معرفت کافی برای خود به وجود آورد، بهره خودش را خواهد برد. این یک میدان فردی و تامل شخصی و معنوی است.

جهت و وجه دوم عبارت است از میدان زندگی اجتماعی و عمومی و آنچه مربوط به سرنوشت بشر و ملتهاست. در این زمینه اعتقاد به قضیه مهدی و موضوع ظهور و فرج و انتظار گنجینه عظیمی است که ملتها می توانند از آن بهره های فراوانی ببرند. شما کشتی ای را در یک دریای طوفانی فرض کنید. اگر کسانی که در این کشتی هستند عقیده داشته باشند که اطراف آنها تا هزار فرسنگ هیچ ساحلی وجود ندارد و آب و نان و وسایل حرکت اندکی داشته باشند؛ کسانی که در این کشتی هستند چه کار می کنند آیا هیچ تصور می شود که اینها برای آن که حرکت کنند و کشتی را پیش ببرند تلاشی بکنند نه چون به نظر خودشان مرگشان حتمی است. وقتی انسان مرگش حتمی است دیگر چه حرکت و تلاشی باید بکند. امید و افقی وجود ندارد.

یکی از کارهایی که می توانند انجام دهند این است که در این مجموعه کوچک هر کس به کار خودش سرگرم شود. آن کسی که اهل آرام مردن است بخواهد تا بمیرد و آن که اهل تجاوز به دیگران است حق دیگران را بگیرد تا آن که چند ساعتی بیشتر زنده بماند. طور دیگر هم این است که کسانی که در همین کشتی هستند یقین داشته باشند و بدانند که در نزدیکی آنها ساحلی وجود دارد. حالا اگر دور و یا نزدیک است و چه قدر کار دارند تا به آنجا برسند معلوم نیست؛ اما قطعا ساحلی که در دسترس آنهاست وجود دارد. این افراد

چه کار می‌کنند اینها تلاش می‌کنند که خود را به آن ساحل برسانند و اگر یک ساعت هم به آنها وقت داده بشود از آن یک ساعت برای حرکت و تلاش صحیح و جهت‌دار استفاده خواهند کرد و فکرشان را روی هم خواهند ریخت و تلاششان را یکی خواهند کرد تا شاید بتوانند خود را به آن ساحل برسانند. امید، چنین نقشی دارد. همین قدر که امیدی در دل انسان به وجود آمد مرگ بالهای خود را جمع می‌کند و کنار می‌رود. امید موجب می‌شود انسان تلاش و حرکت کند پیش ببرد مبارزه کند و زنده بماند. فرض کنید ملتی در زیر سلطه ظالمانه قدرت مسلطی قرار دارد و هیچ امیدی هم ندارد. این ملت مجبور است تسلیم بشود. اگر تسلیم نشد کارهای کور و بی‌جهتی انجام می‌دهد؛ اما اگر این ملت و جماعت امیدی در دلشان باشد و بدانند که عاقبت خوبی حتماً وجود دارد اینها چه می‌کنند طبیعی است که مبارزه خواند کرد و مبارزه را نظم خواهند داد و اگر مانعی در راه مبارزه وجود داشته باشد او را برطرف خواهند کرد. بشریت در طول تاریخ و در حیات اجتماعی مثل همان سرنشینان یک کشتی طوفان‌زده همیشه گرفتار مشکلاتی از سوی قدرتمندان و ستمگران و قویدستان و مسلطین بر امور انسان‌های مظلوم بوده است. امید موجب می‌شود که انسان مبارزه کند و راه را باز نماید و پیش برود. وقتی به شما می‌گویند انتظار بکشید یعنی این وضعیتی که امروز شما را رنج می‌دهد و دلتان را به درد می‌آورد؛ ابدی نیست و تمام خواهد شد. ببینید چه قدر انسان حیات و نشاط پیدا می‌کند. این نقش اعتقاد به امام زمان (صلوات‌الله‌علیه و آرواحنا فداه) است. این نقش اعتقاد به مهدی موعود می‌باشد. این عقیده است که شیعه را تا امروز از آن همه پیچ و خمهای عجیب و غریبی که در سر راهش قرار داده بودند عبور داده است و امروز بحمدالله عزت و پرچم سربلندی اسلام و قرآن در دست شما ملت مسلمان و شیعه ایران است. هر جا که چنین اعتقادی باشد همین امید و مبارزه وجود دارد.

فصل چهارم

گزیده اشعار

امام عصر (عج) به عنوان مظهر جمال و زیبایی که در لسان احادیث و ادعیه به «طاوس اهل الجنة» و بهار خلاق و سرسبزی روزگاران تعبیر شده است، همواره در ادبیات منظوم فارسی جایگاه ممتاز و برجسته‌ای به خود اختصاص داده است و شاعران شیرین سخن و خوش قریحه ادب فارسی در آثار گران سنگ خود به مدح و ستایش شخصیت الهی او پرداخته و سرود عشق و انتظار سر داده‌اند.

در این فصل، به منظور اظهار عشق و ارادت به آن قله دل‌ها، گزیده‌ای از اشعار شاعران را ذکر می‌کنیم.

این اشعار تنها شمه‌ای از سوز، گداز، راز و نیاز شاعران دل‌سوخته و عاشقان شوریده‌ای است که راز دل دردمند خود را به پیشگاه آن ولی الله الاعظم (عج) عرضه داشته و از درد طاق‌سوز هجران آن محبوب غایب، شکوه آغاز کرده‌اند. اما با این حال نتوانسته‌اند عمق احساسات خود را دریاره آن امام عزیز بیان دارند. چنانکه گفته‌اند:

این شرح بی‌نهایت کز وصف یار گفتند

حرفی است از هزاران کاندرا عبارت آمد

۱. امام خمینی *

غم مخور ایام هجران رو به پایان می رود
 این خماری از سر ما میگساران می رود
 پرده را از روی ماه خویش بالا می زند
 غمزه را سر می دهد، غم از دل و جان می رود
 بلبل اندر شاخسار گل هویدا می شود
 زاغ با صد شرمساری از گلستان می رود
 محفل از نور رخ او نورافشان می شود
 هر چه غیر از ذکر یار، از یاد رفتن می رود
 ابرها از نور خورشید رخس پنهان شوند
 پرده از رخسار آن سرو خرامان می رود
 وعده دیدار نزدیک است، یاران مژده باد
 روز وصلش می رسد، ایام هجران می رود

* * *

کیست کاشفته آن زلف چلیپا نشود؟

دیده‌ای نیست که بپند تو و شنیداشود
 نیاز کن نیاز که دل‌ها همه در بند تواند
 غمزه کن غمزه که دلبر، چو تو پیدا نشود
 رخ نما تا همه خوبان، خجل از خویش شوند
 گر کشی پرده ز رخ کیست که رسوا نشود؟
 آتش عشق بی‌قرا غم دل افزون کن
 این دل غمزه نتوان که غم افزا نشود

چاره‌ای نیست به جز سوختن از آتش عشق
آتشی ده که بیفتد به دل و پیا نشود
ذره‌ای نیست که از لطف تو هامون نبود
قطره‌ای نیست که از مهر تو دریا نشود
سربه خاک سرکوی تو نهد جان، ای دوست
جان چه باشد که فدای رخ زیبا نشود؟!!

۲. حافظ

مژده ای دل که مسیحا نفسی می آید
که ز انفس خوشش بوی کسی می آید
از غم هجر مکن ناله و فریاد که دوش
زده ام فـالی و فریادرسی می آید
ز آتش وادی ایمن نه منم خرم و بس
موسی این جا به امید قبی می آید
هیچ کس نیست که در کوی تو اش کاری نیست
هر کس آن جا به طریق هوسی می آید
کس ندانست که منزلگه مقصود کجاست
این قدر هست که بانگ جرسی می آید
جرعه‌ای ده که به میخانه ارباب کرم
هنر حریفی ز پی ملتسی می آید

* * *

آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست
 چشم میگون، لب خندان، دل خرم با اوست
 گرچه شیرین دهقان پادشاهان اند، ولی
 او سلیمان زمان است که خاتم با اوست
 روی خوب است و کمال هنر و دامن پاک
 لاجرم همت پاکان دو عالم با اوست
 خال مشکین که بدان عارض گندمگون است
 سر آن دانه که شد رهزن آدم با اوست
 دلبرم عزم سفر کرد خدا را یاران
 چه کنم با دل مجروح که مرهم با اوست
 پا که این نکته توان گفت که آن سنگین دل
 کشت ما را و دم عیسی مریم با اوست
 حافظ از معتقدان است، گرامی دارش
 زان که بخشایش بس روح مکرّم با اوست

* * *

یوسف گم گشته باز آید به کتعمان، غم مخور
 کلبه احزان شود روزی گلستان، غم مخور
 ای دل غمدیده حالت به شود، دل بد مکن
 وین سر شوریده باز آید به سامان، غم مخور
 گسر بهار عمر باشد باز بر تخت چمن
 چتر گل در سرکشی ای مرغ خوشخوان، غم مخور
 دور گردون گز دور روزی بر مراد ما نرفت
 دایماً یکسان نباشد حال دوران، غم مخور

هیان مشو نومید چون واقف نه ای از سر غیب
باشد اندر پرده، بازی های پنهان، غم مخور
ای دل از سیل فنا بنیان هستی بر کند
چون تو را نوح است کشتی بان، ز طوفان غم مخور
در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم
سرزنش ها گر کند خار میلان، غم مخور
گرچه منزل بس خطرناک است و مقصد بس بعید
هیچ راهی نیست کان را نیست پایان، غم مخور
حال ما در فرقت جانان و ابرام رقیب
جمله می داند خدای حال گردان، غم مخور
حافظا در کنج فقر و خلوت شب های تار
تا بود وردت دعا و درس قرآن، غم مخور^۱

۴. سایر شعرا

در دل خود کشیده ام نقش جمال یار را
پیشه خود نموده ام حالت انتظار را
ریخته دام و دانه شد از خط و خال خویشتن
صید نموده مرغ دل، برده از او قرار را
سوزم و سازم از غمش روز و شبان به خون دل
تیا که مگر بینم آن طره مشکبار را
دولت وصل او اگر، به یک شب آیدم به کیف
شرح فراق کی توان، داد یک از هزار را؟

چشم امید دوختن، در ره وصل تابه کی
 برده شرار هجر او، از کفم اختیار را
 ای مه برج معدلت، پرده ز چهره برفکن
 شوی ز چشم عاشقان ز آب گرم غبار را
 سوختگان خویش را، کن نظر عنایتی
 مرهمی از گرم بنه، این دل داغدار را^۱

* * *

به ملازمان مهدی که رساند این دعا را
 که به شکر پادشاهی ز نظر مران گدا را
 ز قریب دیو مردم، به جناب او پناهم
 مگر آن شهاب ثاقب، نظری کند سها را
 چه قیامتی دهد رو که به دوستان نمایی
 برکات مصطفی را، حرکات مرتضی را
 تو بدان شمایل و خو که ز جد خویش داری
 به جهان درافکنی شور، چه کنی حدیث ما را؟
 دل دشمنان بسوزی، چو غدار برفروزی
 تن دوستان سراسر، همه جان شود خدا را
 چه شود اگر نسیمی، ز در تو بوی آرد
 به پیام آشنایی، بسنوازد آشنا را
 به خدا اگر به فیضت، اثری رسد ز فیضت
 گذرد ز آسمانها، بدرد حجابها را^۲

* * *

۱. علامه سید محمد حسن میرجهانی، دیوان حیران.

۲. سایت مرکز جهانی اهل بیت، ملا محسن فیض کاشانی.

ای دل، بشارت می دهم خوش روزگاری می رسد
یا درد و غم طی می شود، یا شهریاری می رسد
گر کارگردان جهان باشد خدای مهربان
این کشتی طوفان زده هم بر کناری می رسد
اندیشه از سرما مکن، سر می شود دوران دی
شب را سحر باشد ز پی، آخر بهاری می رسد
ای منتظر غمگین مشو، قدری تحمل بیش تر
گردی به پا شد در افق، گویی سواری می رسد
یار همایون منظرم آخر در آید از درم
امید خوش می پرورم، زین نخل، باری می رسد
کی بوده است و کی شود، ملک غزل بی حکمران؟
هر دوره آن را خواهی ای یا شهریاری می رسد
مفتون منال از یار خود، گر با تو گاهی تلخ شد
کز گل بدان لطف و صفا که نیش خواری می رسد^۱

* * *

خلق عالم جملگی از بیدو خلقت تا ابد
میهمان بر سفره جود عطای حضرت است
پهنه هستی به آن وسعت که دارد بی دریغ
گوشه ای از گوشه صحن و سرای حضرت است
عارفی می گفت خاک پاک فردوس برین
مشتی از خاک در دولت سرای حضرت است
معدن علم خداوند تعالی سینه اش
مظهر قدرت، ید قدرت نمای حضرت است

حضرت مولا امیرالمؤمنین علیه السلام، یعسوب دین

شایق دیدار روی دلربای حضرت است

کی توان شکر خدا کردن که از الطاف او؟

بسر لب ناقابلیم میذح و ثنای حضرت است^۱

* * *

ای غایب از نظر، نظری کن به سوی ما

تا بشکفتد به دیده، گل آرزوی ما

غمبری است در غم تو بسوزیم، روز و شب

خون گلوی ما بود آب وضوی ما

جزر باده ولای تو جامی نمی زنیم

گر بشکند ز سنگ ملامت، سبوی ما

تا آفتاب حسن تو تابد در این دیار

شب را چه زور و زهره که آید به کوی ما

پیوند جان به سوی تو بستیم، ای صنم

تا شد سفید در غم هجر تو، سوی ما^۲

۴. دوبیتی‌ها

در این دنیا خریدار تو نباشند

خوشا آنان که غمخوار تو نباشند

به امر حق ز انصار تو نباشند

خوشا آنان که در وقت ظهورت

* * *

۱. همان.

۲. اشعار محمدعلی مردانی.

مهدیاء صورت زیبای تو دیدن دارد

سخن از لعل لب دوست شنیدن دارد

می کشم بار غم هجر تو با شور و شغف

چون که بار غم هجر تو کشیدن دارد

* * *

او مهدی ماست، جمله یارش باشید در مسلخ عشق سر بدارش باشید

هنگام ظهور در خط فرمانش در غیبت او به انتظارش باشید

* * *

مژدهای دل شام مشتاقان به سر خواهد رسید

وز پس این تیره شب، تابان سحر خواهد رسید

از زبان، کم شکوه کن از تلخی ایام هجر

دوره شیرین تر از شهد شکر خواهد رسید

* * *

قلب محزون ز غمت غرقه خون خواهم کرد

سوزش آتش هجر تو فزون خواهم کرد

گر نبینم گل رخسار تو را، مهدی جان

خون ز چشمان عوض اشک، برون خواهم کرد

* * *

خوشا آنان که جویای تو باشند چو ماهی غرق دریای تو باشند

خوشا آنان که هر شام و سحرگاه به یاد حزن و غمهای تو باشند

* * *

عکس تو را به صفحه پندار می کشم عمری بود که حسرت دیدار می کشم

با هر نفس که می گذرد در فراق تو آه از خلال سینه تبار می کشم

* * *

صبح آزادی عشاق، در آیینه فتح

رخ نمود و شب اغیار به پایان آمد

خبرم آن روز که هنگامه هجران بگذشت

بوی پیراهن یوسف سوی کتعان آمد

* * *

گر بما گوشه چشمی فکنی از ره لطف

بشود خیل سلاطین جهان سائل ما

روز پاداش که پرسند ز اعمال عباد

نیست جز مهر رخت چیز دگر حاصل ما

* * *

بزنخواهم داشت دست از دامنت بوی یوسف می دهد پیراهنت

تا نفس دارم بیا تا با غزل پاک سازم خستگی را از تنت

کتاب نامه

۱. قرآن کریم.
۲. نهج البلاغه.
۳. اصول کافی، ثقة الاسلام یعقوب کلینی رضی الله عنه.
۴. امامت و مهدویت، آیت الله صافی گلپایگانی.
۵. احتجاج، احمد بن علی طبرسی.
۶. آماده باش یاران امام زمان (عج)، مهدی غاصمی.
۷. آفتاب ولایت، آیت الله محمدتقی مصباح یزدی.
۸. بحار الانوار، محمدباقر مجلسی.
۹. توسل در نگاه قرآن و سنت، عباس شهیدی.
۱۰. پیوند معنوی با ساحت قدس مهدوی، صدرالاسلام همدانی، انتشارات نسرین، سال ۱۳۶۱.
۱۱. پیشگویی های آخر الزمان، جمعی از نویسندگان مؤسسه فرهنگی موعود.
۱۲. جان جانان، عبدالرحیم موگهی.
۱۳. خورشید غایب، رضا استادی.
۱۴. دیوان امام خمینی رضی الله عنه.
۱۵. دیوان حافظ.

۱۶. دیوان فیض کاشانی.

۱۷. در انتظار ققنوس، سید ناصر هاشم العمیدی، ترجمه مهدی علیزاده، انتشارات مؤسسه

آموزشی و پژوهشی امام خمینی، سال ۱۳۸۴.

۱۸. سوار مشرقی، عباس براتی پور.

۱۹. شناخت حضرت مهدی (عج)، علی رضا نوری، احد حیدری.

۲۰. صحیفه نور، امام خمینی علیه السلام.

۲۱. کتاب سالنامه حدیثی محض یسار، مرکز فعالیت‌های اسلامی صاحب الزمان (عج)،

چاپ ۸۳.

۲۲. مهدی آخرین سفیر، ذبیح‌الله محسنی کبیر.

۲۳. مفاتیح الجنان.

۲۴. نجم الثاقب، میرزا حسین توری.